

Sveučilište u Zagrebu

Filozofski fakultet

Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti (Katedra za muzeologiju)

Odsjek za kroatistiku

DIPLOMSKI RAD

Kuća Antuna Branka Šimića kao prostor oblikovanja kulturnoga pamćenja pjesnikova lika i djela

Studentica: Lorena Ponoš

Mentor: doc.dr.sc. Darko Babić

Komentor: doc.dr.sc. Suzana Coha

Zagreb, rujan 2017.

SADRŽAJ

1. UVOD	2
2. ŽIVOT I DJELO ANTUNA BRANKA ŠIMIĆA.....	3
3. ŠIMIĆEVO KNJIŽEVNO STVARALAŠTVO U KONTEKSTU HRVATSKE KNJIŽEVNOSTI.....	8
3.1. Četiri etape Šimićeve pjesničkoga stvaralaštva	8
3.1.1. <i>Rane pjesme</i>	8
3.1.2. <i>Slobodni stih</i>	11
3.1.3. <i>Preobraženja</i>	13
3.1.4. <i>Pjesme o tijelu</i>	14
3.2. Šimićevo prozno stvaralaštvo.....	16
3.3. Šimić i ekspresionizam.....	20
4. PLANIRANJE MUZEJA (KUĆE) ANTUNA BRANKA ŠIMIĆA.....	22
4.1. Ciljevi i namjera muzeja posvećenoga Antunu Branko Šimiću	22
4.2. Muzej kao „mjesto sjećanja“	23
4.3. Lokacija muzeja	24
4.4. Tlocrt muzeja.....	26
4.5. Ciljana publika	29
4.6. Sadržaj muzeja	30
4.6.1. <i>Stalni postav</i>	30
4.6.2. <i>Knjižnica i knjižara</i>	35
4.6.3. <i>Suvenirnica</i>	38
4.7. Muzejsko osoblje.....	39
4.8. Izložbe	40
4.9. Pisana riječ u muzeju.....	42
4.10. Radionice i interaktivni programi	44
4.11. Marketing, promidžbene aktivnosti i orijentacija	48
5. ZAKLJUČAK	50

1. UVOD

Ovim diplomskim radom predstaviti će se ideja osnivanja muzeja posvećenoga važnom hrvatskom pjesniku, esejistu, kritičaru i prevoditelju Antunu Branku Šimiću. U Hrvatskoj već postoje „kuće”, odnosno muzeji posvećeni istaknutim hrvatskim piscima, kojima je cilj predstaviti njihov život i književni rad. No, muzej Antuna Branka Šimića do sada nije utemeljen, a ovaj je autor svojim, nažalost kratkim, životnim stvaralaštvom to svakako zaslužio. Stoga će se rad usredotočiti na prikaz Šimićeva života i djela, a obuhvatit će i sadržajnu analizu njegova stvaralaštva. Prikaz njegovoga privatnog i javnog života nastojat će se povezati kroz prizmu zamišljenoga muzeja, Kuće Antuna Branka Šimića, koja bi bila uspostavljena prema temeljnim načelima svake baštinske ustanove, od zamisli lokacije na kojoj bi se muzej nalazio preko prostorija koje bi sadržavao do stalnog postava i svih popratnih materijala i sadržaja koji bi poslužili u kvalitetnoj promidžbi i prezentaciji muzeja i onoga što muzej nudi. Naglasit će se i ciljevi i namjera ovakve ustanove, odnosno njezina uloga u kulturnoj javnosti, s posebnim obzirom na ciljanu publiku.

Iako je Antun Branko Šimić poznat kao istaknuti pjesnik, nikako se ne smije zanemariti njegova publicistička djelatnost, odnosno časopisi koje je uređivao, pa će se u radu uzeti u obzir i taj aspekt njegova stvaralaštva. Spomenut će se i činjenica da je Šimić započeo i pisanje romana *Dvostruko lice* 1919. godine, ali ga nikad nije dovršio. S obzirom na to da bi cilj muzeja bio predstaviti ne samo Šimićev život i stvaralaštvo, nego i odjeke toga stvaralaštva u hrvatskoj kulturi, ovaj će rad u obzir uzeti i postojeće kanonizirane studije posvećene tome autoru.

Kuća Antuna Branka Šimića koristila bi dostupnu modernu tehnologiju u prezentaciji svoga sadržaja na praktičan i posjetiteljima zanimljiv način, s ciljem postizanja jedinstvenog iskustva svih onih koji ovaj muzej odluče posjetiti. Muzej Antuna Branka Šimića ne bi bio samo mjesto učenja, već i zabave, odnosno uživanja u kulturnom oplemenjivanju duha. Spajajući kroatistički s muzeološkim aspektom ovoga rada, Šimić će se pokušati predstaviti podjednako na stručan, odnosno književnoznanstveni, ali i na popularniji način, uz pomoć interaktivnih programa u muzeju, kako bi se njegova važnost za hrvatsku književnost i kulturu približila ne samo profesionalno i stručno zainteresiranoj publici, već i onoj široj.

2. ŽIVOT I DJELO ANTUNA BRANKA ŠIMIĆA

„Javio se kao meteor i nestao kao meteor, ali ostala je svjetlost. Antun Branko Šimić rođen je u osvit novoga stoljeća, u Drinovcima u Hercegovini, 18. studenog 1898. godine” (Kaštelan, 1963: 7). Drugo je rođeno dijete u obitelji Martina Šimića i Vide rođ. Tomas, koji su, uz Antuna Branka, imali još sedmero djece. Ime Antun dobio je na krštenju u Crkvi sv. Mihovila. U obitelji je bio poznat kao Ante. Bio je vrlo slabo dijete, pa su roditelji ovoga pjesnika mislili da neće doživjeti niti školsku dob. No, to se nije pokazalo točnim. Naučio je čitati kao šestogodišnjak, a u toj dobi je znao i pisati sva latinična slova (usp. Pandžić, 2005: 164).

Već u prvom razredu pučke škole, 1906. godine zamijećene su njegova iznimna darovitost i znatiželja. Bio je izvrstan učenik, pomagao je drugim učenicama, a u trećem i četvrtom razredu zapisivao je priče koje je čuo od školskih prijatelja. U prvi razred Franjevačke gimnazije na Širokom Brijegu krenuo je u rujnu 1910. godine. Želio je postati franjevac, a i stanovao je u franjevačkom sjemeništu. U drugom razredu spomenute škole zamijećena je njegova sklonost književnosti. Čitao je sve što mu je bilo dostupno u gimnazijskoj knjižnici, a posebice pjesme. Tada je svirao i flautu. U trećem razredu gimnazije počeo je izazivati „čuđenje” kod drugih gimnazijalaca, a najviše je na njega bio ponosan njegov daljnji rođak i najbolji prijatelj Ilija Glavota, šest godina stariji gimnazijalac. Za Šimićeve pjesme znali su i poneki profesori te su bili uvjereni kako je talentiran za pisanje, a pojedinci su isticali i njegovu nevjerojatnu pjesničku nadarenost (usp. *ibid.*: 165). Pod pseudonimom Slavče, 1913. godine Antun Branko Šimić objavio je u *Vilingaju*, prilogu *Luči* (VIII., br. 9) svoju prvu pjesmu i to pod naslovom *Zimska pjesma*. Nakon toga nastavio je pisati i slati nove pjesme urednicima različitih listova. U četvrtom razredu dobio je strogu opomenu u sjemeništu te ubrzo otišao sa Širokog Brijega u Mostar. Tijekom 1914. godine bio je aktivan u organizaciji katoličke mladeži u Mostaru. Namjeravao je tiskati list *Hercegovac*, a pod imenom Antun Šimić objavio je dvije pjesme i u *Luči*. Za daljnje pohađanje četvrtoga razreda gimnazije u Mostaru morao je polagati posebni ispit za sva tri prethodna razreda. Pokušao je nastaviti četvrti razred u Sarajevu, Visokom i Tuzli, ali uzalud. Prijamni je ispit položio u Vinkovcima te tamo nastavio, a naposljetku i završio četvrti razred gimnazije. U međuvremenu je tiskano još sedam njegovih pjesama. Potpisivao se kao Antun ili Ante Šimić,

Antun B. Šimić, A. B. Šimić-Hercegovac, Antun B. Š-ić te Branko Zvonković. Do sredine rujna spomenute 1914. godine boravio je u rodnim Drinovcima zbog rata. Kao petnaestogodišnjak napisao je i svoj prvi feljton. Peti je razred gimnazije pohađao u Vinkovcima, gdje je bio poznat kao dječak iz Hercegovine – pjesnik. Do kraja ove godine objavio je jednu pjesmu u *Književnim novostima*, a tri pjesme i u *Hrvatskoj prosvjeti* (usp. ibid.: 166). U šesti je razred krenuo u zagrebačkoj Donjogradskoj gimnaziji 1915. godine. Tijekom te godine tiskao je svega nekoliko pjesama i dva feljtona, i to pod imenima Antun B. Šimić, A. Branimir Š-ić i A. Branimir Š. U to je vrijeme posebno volio isticati kako je matoševac (usp. ibid.: 167). M. Palameta u svom tekstu o Šimiću donosi riječi samoga Šimića: „Biti matoševac u ono vrijeme u literaturi značilo je upirati pogled u Europu ne osvrćući se mnogo na takozvanu domaću literaturu” (Šimić, 1923, prema: Palameta, 1998: 82). U sljedećoj je godini objavio čak trinaest pjesama i jedanaest feljtona i kritičkih tekstova. Ugledajući se na A. G. Matoša, bio je vrlo strog kritičar (usp. Pandžić, 2005: 167). Pandžić navodi u nastavku: „[P]odsjećao je na njega i potpisom A. B. Šimić, a počeo se potpisivati kao Antun Branko Šimić, pridodavši krštenom imenu kraći od dotadašnjih pseudonima (Branimir, Branko) izabranih prema vlastitim riječima, slučajno, samo s (dječačkom) nakanom prikrivanja sebe kao pisca (i svojih godina)” (ibid.). Te je godine, u mjesecu travnju, od tuberkuloze umro njegov najbolji prijatelj, Ilija Glavota, što je Šimića duboko potreslo. Dva mjeseca kasnije završio je šesti razred gimnazije, a u istoj je gimnaziji u jesen upisao i sedmi. Već se tada svojim strogim kritičkim tekstovima zamjerio nekim književnicima. Nakon što je 1917. završio sedmi razred gimnazije, već je imao značajan ugled kao pjesnik. Ubrzo se suprotstavio i ocu, odnosno roditeljima je priopćio kako se u životu želi baviti jedino književnim radom, čime oni nisu bili zadovoljni. Tijekom ljeta te, 1917. godine mnogo je čitao i pisao, a u nekim razgovorima najavio i veliku preobrazbu u svom književnom stvaranju. Pjesme je tijekom pohađanja osmog razreda gimnazije tiskao većinom u *Hrvatskoj prosvjeti*, a feljtone i svoje kritičke članke u časopisima *Grič*, *Novine* i *Obzor* (usp. ibid.: 167-168). Pripremu prvoga broja svojega lista *Vijavica* završavao je upravo kad je navršavao devetnaest godina. Do tada bio je matoševac, a od tada je poticaje nalazio u najnovijim europskim književnim kretanjima. Odlično se služio francuskim i njemačkim jezikom, a svakodnevno je i čitao upravo njemačke i francuske časopise. V. Pandžić navodi kako je Antun Branko Šimić unio slobodni stih u hrvatsku književnost (usp. ibid.: 168). Šimićev brat, Stanislav Šimić, tvrdi sljedeće: „Tada, 1917, počinje A. B. Šimić stvarati slobodni stih: stih koji nije slobodan po tomu što je bez sroka – kako se to vulgarno misli –, nego stoga što se pjesnik ne ravna po kakvoj dogmatičnoj poetici, već po moći svoje imaginacije da u jeziku

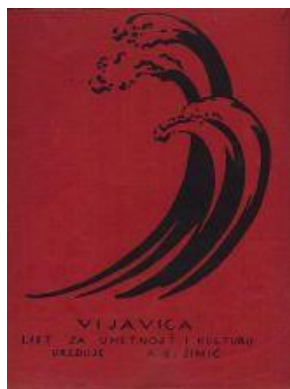
sagledava život neograničeno, koliko god to može, i u njemu ga oblikuje kako god umije, samo da bude poezija; i koji je u njega: poezijski oblik kulturne duše i civiliziranoga duha, gradskoga života i, dotada, u poeziji neupotrebljavanog jezika; strukturom sasvim različit od dotadanje hrvatske poezije, oprečan razvitku joj i smislu” (S. Šimić, 1960: 308). Autor navodi i kako je poezija A. B. Šimića, koju je odjelovio kao slobodni stih, moderna pjesničkom tehnikom i u skladu s tehniziranim civilizacijskim životom, psihologijom i ponašanjem čovjeka u njemu (usp. ibid.: 310).

Slika 1. Antun Branko Šimić, preuzeto s internetske stranice, URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=59548>, 28. lipnja 2017.

Nikola Polić, hrvatski književnik, o Šimićevu slobodnom stihu navodi sljedeće: „Šimić je možda jedini u nas dao slobodnom stihu mjeru – što je najglavnije – i oblik. Taj se oblik vidljivo očituje već i u samom simetričnom raspolaganju stihova, i to nije naodmet. Njegove pjesme imadu katkad oblik kaleža, cvijeta, porculanskih vaza i lijepih, malih stvarca” (Polić, 1921: 65, prema: Pandžić, 2005: 179).

U siječnju 1918. godine pojavio se drugi broj *Vijavice* te se Antun Branko Šimić našao u situaciji u kojoj je morao izabrati između izdavanja svojega časopisa i zadržavanja prava na školovanje. S obzirom na to da se odlučio za književnost, odnosno svoj časopis, ostao je bez očeve novčane potpore.

Slika 2. Naslovna stranica časopisa *Vijavica*,
preuzeto s internetske stranice, URL: http://www.antikvarne-knjige.com/knjige/detail-item_id-10584,
27. lipnja 2017.

Nastavio je s izdavanjem *Vijavice*, a 1919. godine tiskao je i tri broja časopisa *Juriš*. Te je godine odlučio tiskati knjigu, a upoznao je i mladu učiteljicu Josipu (Tatjanu) Marinić s kojom je u ljubavnoj vezi bio više od pet godina iako se suprotstavljao njezinu političkomu (socijaldemokratskom i komunističkom) usmjerenju.

Slika 3. Naslovna stranica časopisa
Juriš, skenirano iz S. Šimić: Antun Branko Šimić, Sabrana djela/Knjiga II/Proza I, Znanje, 1960, 173
str.

Sljedeće, 1920. godine objavio je zbirku *Preobraženja*, zasigurno jednu od najvažnijih knjiga u povijesti hrvatske književnosti (usp. Pandžić, 2005: 168-169). Zbirku čini četrdeset osam pjesama koje predstavljaju pojavu novog razdoblja hrvatskog pjesništva. Bilo je poprilično mnogo onih koji nisu razumjeli niti prihvaćali pjesnički rad A. B. Šimića, ali je bilo poprilično i onih koji su vrlo brzo prepoznali koliko su iznimne njegove pjesme (usp. ibid.: 169). K. Bagić navodi: „Osobno zbirku *Preobraženja* smatram najvažnijom pjesničkom knjigom ovostoljetne hrvatske književnosti. Njezina važnost izvire iz njezine posvemašnje novine u kontekstu poezije koja se u nas tada pisala. Šimić je svoje pjesme iskreno

posredovao novim jezikom, novim tipom stiha, začudnim formalnim i grafičkim likom teksta” (Bagić, 1995: 23, prema: Pandžić, 2005: 190).

Slika 4. *Preobraženja*, zbirka pjesama, 1920, preuzeto s internetske stranice, URL: <http://www.bibliofil.hr/proizvod.aspx?p=4692&c=19>, 28. lipnja 2017.

Pjesnički ciklus *Siromasi* Šimić je objavio 1922, a sljedeće je godine, uz Milana Begovića, uređivao časopis *Savremenik*. Te je godine prebolio i nekoliko napada vrućica (usp. ibid.: 169). U studenom je otputovao u rodne Drinovce radi bolesne majke. Otac mu nije prigovarao zbog nezavršene škole, pa se osjećao dobro, brzo se oporavljao, a i majka mu je ozdravila. U obiteljskom domu ostao je najvjerojatnije do veljače ili ožujka sljedeće godine. Krenuo je u Zagreb, otac mu je novčano pomogao tiskati novi časopis, no na putovanju se razbolio zbog dvodnevnog zastoja na Ivan-planini.

Slika 5. Naslovna stranica časopisa *Savremenik*, preuzeto s internetske stranice, URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=54770>, 27. lipnja 2017.

Nekoliko je tjedana preležao u Zagrebu, a u svibnju je izdao prvi broj *Književnika*. U jesen je opet obolio te je otišao na liječenje u Dubrovnik, a u prosincu prešao u sanatorij na Cavtatu, gdje je malo objavljivao, ali neprestano pisao.

Slika 6. Naslovna stranica časopisa *Književnik*, preuzeto s internetske stranice, URL: <http://www.srcelubenice.com/periodika/antun-branko-simic.html>, 27. lipnja 2017.

Sljedeće se godine vratio u Zagreb, no bolest se nije povukla. Svladala ga je tuberkuloza te je otišao u bolnicu. Pisao je dokle god je mogao, a kad više nije imao snage, izrekao je bolničarkama nekoliko pjesama. Slutio je skoro smrt te je tražio ispovijed hercegovačkog franjevca, vjerojatno fra Martina Sopta (usp. *ibid.*: 170). Preminuo je odmah nakon što je bolničarki izgovorio nekoliko stihova, u podne 2. svibnja. Pokopan je na Mirogoju 4. svibnja (usp. *ibid.*: 171).

3. ŠIMIĆEVO KNJIŽEVNO STVARALAŠTVO U KONTEKSTU HRVATSKE KNJIŽEVNOSTI

Antun Branko Šimić titulu velikoga hrvatskog književnika stekao je, osim svojim pjesmama (posebice zbirkom *Preobraženja*), i svojim proznim radovima poput kritika, eseja, članaka, a pisao je i dnevnik te je započeo pisati i jedan roman. Ovaj će se dio rada usredotočiti na njegovo književno stvaralaštvo, kako pjesničko, tako i ono prozno, ali i na njegov stav o ekspresionizmu kao specifičnome književnom stilu i poetici.

3.1. Četiri etape Šimićeve pjesničkoga stvaralaštva

Šimićevo se pjesničko stvaralaštvo može podijeliti u četiri etape: prva obuhvaća rane pjesme napisane u razdoblju od pet godina (1912-1917), druga se odnosi na pjesme pisane slobodnim stihom nastale između 1917. i 1919. godine, treću predstavlja zbirka pjesama *Preobraženja*, koja obuhvaća pjesme napisane između 1918. i 1920, a četvrtu čine pjesme o tijelu nastale između 1920. i 1925. godine (usp. S. Šimić, 1960: 271).

3.1.1. Rane pjesme

Svoje rane pjesme A. B. Šimić napisao je između trinaeste i sedamnaeste godine i jedan dio njih, do polovine 1917, objavio je u revijama, dok su ostale pjesme ostale u rukopisu (usp. *ibid.*). Naslovi nekih od pjesama iz ove etape su: *Čamac*, *Pri polasku*, *Smilje*, *Susret*, *Nostalgija*, *Put u dolinu*, *Kukuruzi*, *Jesen u polju*, *Seoski život*, *Vrtovi u dolu*, *Svijetlo jutro* i sl.

Šimićeve pjesme iz toga razdoblja većinom su regionalističke: slike pejzaža, seoskog života, idile, slike jutarnjih i večernjih vidika u Hercegovini (usp. *ibid.*: 304). S. Šimić navodi kako je unutarnji i vanjski izgled ovih pjesama drugačiji negoli pjesama ijednoga regionalista po Matoševim naputcima (usp. *ibid.*): „Regionalizam matoševaca, koliko god je izraz života skučenog i kojega je prostor uzak, u vremenu je neograničen; trajan je (...) U tomu su razdoblju nastale, primjerice, njegove pjesme *Bolesnica*, *Odmor uz pjevanje mladog vina*, *Pjesma o oblacima i zelenim jezerima*, *Utjeha očiju*. Proizvodi su to liričke imaginacije, koja opažaje oblikuje u suvisle slike, usklađuje ih u prirodnu cjelinu: poluči oblik sam sebi

dostatan, poseban, ničim zamjenjiv; potpun, kao organizam u kojega je sve što mu je potrebno da živi” (ibid.: 304-305).

Na primjeru pjesme *Bolesnica* autor u nastavku objašnjava cjelovitost i imaginativne smislaone odluke.

Bolesnica

Jesenje popodne riše po duvaru
Sobe tanke sjenke plodova i granja.
Sve je tako tlo, da nam ljepše sanja
Bolesnica lijepa na krevetu staru.

Crven refleks neki, te s visoka slazi
Odnekle iz vrta, licem joj se mazi,
Žućkasta se boja zasvijetli i plane
Načas, pa se gasi... il to život sane?

Sve je žuto, o žuto: soba i sjaj dana
I svela na prozor oslonjena grana.
I žut vonj da bude, zato su u loncu
Dva nevena žuta blizu svomu koncu.

Pa da netko često u sobu ne bane,
Tu bi stara jesen tanke mreže plela,
Pokriv prahom šutnje i skutom tanka vela
Bolesnicu i njene sve noći i dane.

Prema S. Šimiću, „[j]esen, to tiho propadanje mladosti i starenje i nestajanje godine, i bolovanje bolesnice na krevetu staru – dva događaja koja su slika jedno drugoga: sjedinjuju se u organsko jedinstvo. Crven refleks jesenjega sunca – jeseni koja značenjuje propadanje – otkriva da je boja žućkasta bolesnička; mazeći se po licu bolesnice, čini se da ta boja zasvijetli i plane na čas, pa se gasi (...) Taj refleks sunca jeseni, odraz propadanja na licu bolesnice, predočava bolovanje kao propadanje. Sjedinjenost tih elemenata pjesme: skladna cjelovita slika. Crven refleks jeseni i žućkasta boja bolesničina lica, boja koja se zasvijetli i plane,

srodne su jedna drugoj: metafora su jedna druge (...) Običan motiv i svagdanji narodni rječnik ali proćućenost svake riječi, svakoga pojedinoga stiha u toj pjesmi, usredotočenost imaginacije i pomnost autora u svemu jeziku: savršenost umjetnine” (ibid.: 306-307). Ovu fazu Šimićeva stvaralaštva obilježavaju, dakle, Matoš kao uzor i regionalizam kao tematsko obilježje te motivi poput poljane, staze, vjetra, doline, smilja, tišine ili, kako kaže K. Bagić: „U početku, sa šesnaest i sedamnaest godina, Šimić je oduševljeni poklonik Matoševa pjesničkog artizma, strogih formi pjesme, vezanoga stiha, bogate i čiste rime. Uz Matošev, bliski su mu i pjesnički rukopisi Ljube Wiesnera i Vladimira Vidrića. Rane su mu pjesme impresionističke idilične slike seoskih pejzaža i života na selu. On pjeva o kukuruzima, žitu, koscima, jezeru, vrtovima, oblacima, kišnim krovovima, mladom vinu itd. Formalno besprijeorne, te su pjesme ‘proizvodi liričke imaginacije, koja opažaje oblikuje u suvisle slike, usklađuje ih u prirodnu cjelinu’” (Bagić, 1997: 35).

Šimićev brat Stanislav navodi kako „u vrijeme Šimićeva početništva, kada su Vojnović i Nazor bili najglasovitiji hrvatski pjesnici – glasoviti koliko do onda nije bio valjda nijedan hrvatski pisac, a tu im glasovitost napravili takozvani kritičari i nacionalizam, – A. B. Šimić se nije obmanuo obiljem i rječitošću i glasovitošću njihove književnosti; nije se oglašio bistroga glasa poezije i poveo za romantičkim pjesmotvorstvom tih velikana, niti ga se doimalo njihovo kulturno predstavništvo, politička znamenitost, društveni ugled; nije bio zabliješten sjajem njihove slave i zamamljen nacionalnim utilitarizmom kritike Milana Marjanovića; nego se, po svojoj prirodi, našao u onoj neuglednoj i zaziranoj manjini pjesnika kojoj je pravi pjesnik i ugled i učitelj bio Matoš” (S. Šimić, 1960: 304).

K. Pieniążek kaže kako su u prvim Šimićevim pjesmama prisutne slike Boga na nebu, anđela, osoba koje mole te svećenika. Ove se slike mogu povezati i s činjenicom da je A. B. Šimić odrastao u katoličkoj obitelji, pa je čak i kanio postati franjevcem (usp. Pieniążek, 2000: 15). Ovakvi religijski motivi mogu se pronaći npr. u pjesmi *Molitva* iz razdoblja Šimićevih prvih slobodnih stihova, ali i u pjesmi *Molitva na putu* koja pripada zbirci *Preobraženja* te u pjesmi iz ciklusa pjesama o tijelu koja nosi naslov *Bog i moje tijelo*.

3.1.2. Slobodni stih

Fazu slobodnoga Šimićeva stiha obilježava razdoblje od 1917. do 1919. godine. Pjesničko i kritičko početništvo trajalo je četiri godine. Kad je navršio 19 godina, pojavila se *Vijavica* i u njoj Šimićeva pjesnička i kritička izvornost koje su proizlazile iz njegova talenta i temperamenta, ali i iz opće socijalne i kulturne atmosfere u Zagrebu, u vrijeme Prvoga svjetskog rata. Kritičkim shvaćanjima Šimić se počeo suprotstavljati dotadanjem kriteriju u hrvatskoj književnosti i premašivati ga: tada počinje odbacivati i matošestvo, regionalizam te svu poetiku kakva se poštivala u to doba (usp. S. Šimić, 1960: 307-308). Šimić je tada stekao novi nazor o književnosti, pa i kulturi uopće te ustanovio novi kriterij o imaginativnoj književnosti (usp. *ibid.*: 308). Stanislav Šimić u nastavku navodi sljedeće: „Prve njegove modernističke pjesme, što se neobičnošću motiva i tehnikom i strukturom čine apstraktnima i prozaičnima, u biti su jedinstvo pjesničke spontanosti i kritičke svijesti: svaka pojedina, manje ili više, vrijedna, prirodno je cjelovito djelo imaginacije, u kojem je svaki stih na mjestu gdje prirodno u njemu treba da bude i u svrhu je cjeline (...)” (*ibid.*: 316). Šimić u više navrata govori o imaginativnoj književnosti ograđujući se od književnih pravaca (usp. Kaštelan, 1970: 79): „Slika nastaje na osnovu percepcije predmeta, zadržava se u svijesti, ali je kreativna imaginacija transponira u afektivnu realnost. Stvara nove sklopove slika. Jedna te ista riječ može imati više značenja i analogija (...) Smisao jedne riječi je u stvarima koje ona obuhvaća, a smisao stvari je u riječima koje ju označavaju. Slika je svijest o stvari, određena vrsta svijesti, osjećanje svijeta. U kontekstu Šimićeva mišljenja imaginacija je kreativan čin, sinonim preobraženja” (*ibid.*).

Jedan od pjesničkih načina je nedoricanje: neiskazivati sve, nego prepustiti čitatelju da, promatrajući svaki pojedini stih, pokuša naslutiti što se u njemu nalazi i istovremeno shvatiti sve stihove u cjelini (usp. S. Šimić, 1960: 316-317). S. Šimić navodi nekoliko pjesničkih primjera ove stvaralačke etape A. B. Šimića, među kojima i pjesmu *Ples*.

Ples

Gola tela radost plešu
Oči piju žuta sunca
Bog se smeje
Srca lebde
Gola tela setu plešu
Ure jedva miču vreme
Čaše ćute
Cveća venu
Ruke klonu
Ruke mru u teškom ritmu
Gola tela očaj plešu
Noć zelene zvezde sipa
Oči gasnu
Kose kriče
Ure kaplju
U oknima jutro puca
Snovi pršte rasiplju se
Gola tela užas plešu

S. Šimić kaže kako je ples ritam rasplesanosti riječi, radosti, pa zatim umora, očaja i na kraju užasa. Izražajnost ovih slika veća je kad se one promatraju zajedno (usp. *ibid.*: 317). „*Kose kriče*” – slika raskuštrane kose dok plesač pleše očaj. Raskuštranost je vidljiva. Ali osjećanje, da je ta raskuštranost u očajnom plesu kričanje, nemoguće je racionalno objasniti. Nego, nešto što je vidljivo, može se izraziti nečim akustičnim, nečim što je moguće samo čuti” (*ibid.*: 318).

Kako navodi S. Šimić, stihovi pisani u ovome razdoblju Šimićeva književnoga stvaralaštva predstavljaju početak modernističke poezije, ne samo u hrvatskoj književnosti, već i u ostalim *ex*-jugoslavenskim književnostima (usp. *ibid.*: 323). Šimićevi slobodni stihovi romantički su po motivima te sadrže teme iz gradskoga života jednoga osamljenika (usp. *ibid.*: 339).

K. Pieniążek kaže kako je važno načelo kompozicije svijeta u Šimićevim slobodnim stihovima antropomorfizacija, a ona se najviše očituje u pojmu pokreta. Naime, glagol *prolaziti* čest je: prolaze nemiri, ruke, kose, oči, vjetrovi, tišina itd. (usp. Pieniążek, 2000: 206).

3.1.3. *Preobraženja*

Malo je tko prepoznao isprve da je zbirka *Preobraženja* uopće poezija. U vrijeme kad je objavljena, literarni amateri smatrali su je za izlomljene prozne rečenice koje su poredane jedna ispod druge, simetrično (usp. S. Šimić, 1960: 327). Ovu zbirku čini četrdeset osam posve različitih pjesama. Jedna od najpoznatijih pjesama ove zbirke jest pjesma *Pjesnici*.

Pjesnici

Pjesnici su čuđenje u svijetu

Oni idu zemljom i njihove oči
velike i nijeme rastu pored stvari

Naslonivši uho
na ćutanje što ih okružuje i muči
pjesnici su vječno treptanje u svijetu

S. Šimić kaže kako je tema o šutnji svijeta, koja okružuje i muči, spomenuta i u Šimićevim kasnijim pjesmama, u pjesmama o tijelu. Na tu šutnju pjesnik odgovara samo treptanjem čujnim kao riječ (usp. *ibid.*: 329). Kaštelan navodi kako je u pjesmi *Pjesnici* izražena spoznaja o kreaciji, svojevrsna *ars poetica* (usp. Kaštelan, 1970: 46). „Navedeni stihovi kao živi lirski organizam, neprevodivi su u cjelini. Prevodiva je samo poruka, semantika stiha, a neprevodiv ostaje zvuk i fonetska struktura. Prvi stih *Pjesnici su čuđenje u svijetu* dodiruje i fundamentalni problem poezije, a to je: – što je pjesnik i – što je pjesma? Gramatički je subjekt navedenog stiha: – *pjesnici*, a psihološki subjekt može biti i *pjesnici* i *čuđenje*. Čuđenje ili čuditi se, znači biti pjesnik” (*ibid.*). Kaštelan smatra da navedeni stih predstavlja strofu, ritmičko-fonetsku i semantičku podudarnu cjelinu (usp. *ibid.*: 48). Motivi ove pjesničke zbirke raznovrsniji su od motiva prošle pjesničke etape ovog pjesnika.

Uglavnom su iz života pokrajine i grada, lirika je bliskija tradicionalnoj liričnosti, smirena, misaona, slikovitija, a opet prirodna i spontana, odnosno događa se sjedinjenje modernističnosti i tradicionalnosti pjesničkoga doživljaja i izraza (usp. S. Šimić, 1960: 339). Na početku ove pjesničke zbirke nalazi se i Šimićeva posveta: *Tatjani posvećeno*. S njom je, kao što je u radu ranije spomenuto, Šimić bio u ljubavnoj vezi više od pet godina.

Kaštelan kaže da je Šimić pjesnik izvornog čuđenja i pjesnik *preobraženja*. Ne samo da mu se jedina zbirka pjesama objavljena za života zove *Preobraženja*, već on ovaj motiv opetuje i u naslovima nekoliko pojedinačnih pjesama kao što su *Moja preobraženja*, *Molitva za preobraženje*, *Svirač ili Preobraženje glasova* (usp. Kaštelan, 1970: 51). Osnovno značenje ove riječi je mijenjanje, mijena, promjena oblika, odnosno pretvorba (usp. Kaštelan, 1970: 52): „Metamorfoza je psihološko stvaralački proces koji prolazi svaki umjetnik. Svako umjetničko djelo, svaka metafora, jedan je vid metamorfoze. Ona je zajednička oznaka života i umjetnosti, transpozicija života u umjetničko djelo. A kao posebna struktura, kao unutrašnje mišljenje pjesme, kao samostalni pjesnički sistem, može se potvrditi samo u individualnoj viziji i očitovanju pjesnika, u pjesmi” (ibid.: 54). Poljska kroatistica Krystyna Pieniążek u svojoj knjizi *Pjesničko stvaralaštvo Antuna Branka Šimića* kaže kako su, prema Šimićevu shvaćanju, metamorfoze od preobrazba jezika, poetske književnosti i kulture trebale dovesti i do preobrazbe čovjeka i stvarnosti. Prema Šimiću, dakle, stvaralac ne stvara samo književna djela, već i nove svjetove (usp. Pieniążek, 2000: 52).

Ili, prema S. Šimiću, u zbirci *Preobraženja* stvari i zbivanja preobraženi su u jezik koji je jasan, blag, svjež, nekićen, a naiđe li se na metaforu, ona je svrhovita u cjelini pjesme (usp. S. Šimić, 1960: 334).

3.1.4. Pjesme o tijelu

U pjesmama o tijelu postoji svega nekoliko motiva: siromaštvo, materinstvo, izgubljenost u neodgonetljivom svijetu gdje je tradicionalni bog iz religija nespoznatljiv i ne može se pronaći, bogataši, vlastodršci i smrt (usp. ibid.: 330): „Očajničko traženje smisla svijeta, i patničko pronalaženje nepravednoga i besmislenog općedruštvenog poretka u njemu – trpnja od nedokučivosti prvoga i od surove opstojnosti potonjega –, jednako su ga natjerivali na muku i muk, na ćućenje i šutnju, jer im je ljudska misao, i kao pjesnička riječ, nedorasla. Nastojanje pjesničkoga uma, da svijet spozna, dokončavaše u tjeskobno osjećanje i šutnju” (usp. ibid.). Jedan od pjesničkih primjera ove Šimićeve etape jest i pjesma *Siromasi*.

Siromasi

Siromasi nestalno lebde
između života i smrti
i svaki čas može da pretegne
nevidljivi uteg smrti.

Svaki čas mogu da pređu
među i odmah budu
u smrti: najbližoj blizini.

Prvo što se može uočiti u ovoj pjesmi jest sam naslov, naslov koji se odnosi na čest motiv Šimićevih pjesama o tijelu. Osim u ovoj, riječ siromasi pojavljuje se i u naslovima drugih njegovih pjesama ove etape (*Pogled siromaha, Ručak siromaha, Siromasi koji jedu od podne do podne, Siromahu* itd.). Kao što je ranije spomenuto, ovu fazu karakterizira i motiv smrti koji se pojavljuje i u ovoj pjesmi; siromasi naime lebde između života i smrti. Iako kratka, ova pjesma sadrži čak tri spominjanja upravo ovog motiva, što pridonosi turobnoj i pesimističnoj atmosferi. Kao što navodi S. Šimić, „[p]jesme o tijelu jesu stegnuće osjećaja i vizije u sasvim izvoran, neoklasičan stil, moderan do u tančine svake riječi u sebi, do u svoju srž; po hladnosti i vanjskoj ravnodušnosti, po neemocionalnosti i nemelodioznosti u popularnom smislu, i priprostosti, malo srodniji prvotnim *Slobodnim stihovima* negoli *Preobraženjima*, dok su to potonjima više po smirenosti i sređenosti i prirodnosti. Sama su srž pjesničkosti: jedinstvo čuvstva i misli; goli golcat jezik lirike, ničim neukrašen, i nigdje zamijenjen kakvim surogatom stila (...)” (ibid.: 339-340). K. Pieniążek nalazi da tijelo ima temeljnu ulogu među središnjim Šimićevim temama. Šimić negativno vrednuje tijelo. On ga smatra teretom i ograničenjem, uzrokom bolesti i patnje, poistovjećuje ga s ropstvom duše (usp. Pieniążek, 2000: 127). No, Šimić nema isključivo negativan stav prema tijelu. Kao sredstvo spoznaje, tijelo se pozitivno vrednuje, a kao sredstvo za izražavanje zla, ono je negativno (usp. ibid.: 131). U Šimićevim pjesmama kao što su *Ples, Bolesnik, Tijelo i mi* tijelo predstavlja nešto negativno: bol, prolaznost, umiranje, determinizam. Ono se smatra neprijateljskim i neugodnim elementom (usp. ibid.: 142).

Ivan Goran Kovačić (1940: 14-15) ističe kako ono tjelesno što muči i razdire duh postaje jedino što otjelovljuje sve Šimićeve senzacije te dovoljno izražava njegovu pjesničku

ličnost (prema: Kovačić, 1940: 14-15): „Išao je za tim da ne napiše slab stih, i zato su mu pjesme nalik na solidne građevine” (ibid.).

Radovan Vučković (1969) kaže kako je osnovna karakteristika ove Šimićeve etape odsustvo boja. Sada su slike fabule izrečene šturo i jednostavno, ali bez boje (prema: Vučković, 1976: 163).

3.2. Šimićevo prozno stvaralaštvo

V. Pandžić ističe sljedeću tvrdnju: „Prošlo je devedeset godina od prvih objavljenih kritičkih napisa Antuna Branka Šimića, ali vrlo malo je hrvatskih književnih povijesnika i relevantnih kritika koji su se usudili javno hvaliti upravo taj njegov vrlo značajni doprinos hrvatskoj književnosti i kulturi. Nedvojbeno je bilo više stranaca koji su mu poklonili pozornost kao književnom kritiku nego Hrvata (...) glavnina u velikom luku potihlo zaobilazi njegove nesvagdašnje, iskrene, avangardne, osebujne i osobito hrabre kritike, eseje, osvrte, polemike i članke o književnosti” (Pandžić, 2009: 5).

Šimić je svoj prvi kritički članak *Luč 1915/16.* objavio u listu *Novine*, a uredništvo je popratilo njegov tekst bilješkom: „Uredništvo drži ovu ocjenu u mnogom pretjerano strogom i nepotpunom.” Objavljivao je svoje članke i u *Obzoru* te u *Hrvatskoj prosvjeti*, pa je, osim kao pjesnik, ugled stekao i kao književni kritik (usp. ibid.: 10-11). Neki od poznatijih Šimićevih tekstova su *Tehnika pjesme*, *Namjesto svih programa*, *O muzici forma*, a pisao je i o umjetnosti uopće, Meštrovićevu kiparstvu te je kritizirao i književnost drugih pjesnika, npr. Vidrića, Nazora, Matoša i Ujevića.

Slika 7. Časopis *Obzor*, preuzeto s internetske stranice, URL: <http://virtualna.nsk.hr/1914/digitalizirana-grada-iz-1914/nc/>, 28. lipnja 2017.

Slika 8. Časopis *Hrvatska prosvjeta*, preuzeto s internetske stranice, URL: <https://www.aukcije.hr/prodaja/Knjige-i-tisak/Antikvarne-knjige/do-1945./1094/oglas/ČASOPIS-HRVATSKA-PROSVJETA-ma14fi/3384276/>, 28. lipnja 2017.

Evo jednog primjera iz kritike o Krleži (*Prazna retorika Miroslava Krleže*): "Moguće da g. Krleža i ima talenta, ali ga je bujica riječi, plesa, vrtoglavost boja zatrpala. Nijesmo mogli drukčije govoriti nego nam je diktirala naša unutrašnjost. Ako g. Krleža napiše dobro poetsko djelo, mi ćemo biti prvi, koji će zanosno o njemu pisati u dosljednosti da volimo preko mjere pravu poeziju i pravu umjetnost, a mrzimo prazninu, praznoslovnost i sve ono što nam svojom nevrijednošću zaklanja samo lice čiste, vječne umjetnosti" (1917, prema: Pandžić, 2009: 82).

Negativan stav u svojim kritikama izrazio je Šimić prema poeziji Vidrića i Nazora, prema ranoj prozi Andrića te ranoj poeziji Krleže (usp. Kaštelan, 1963: 14). V. Brešić navodi kako se, za razliku od većine drugih, Šimić ne boji anarhije u umjetnosti, anarhija drma temelje konvencionalnosti, red i stil su uniforme koje sputavaju umjetnost, zato Šimić kaže: „Porušimo taj red... Razderimo uniforme...” (usp. Brešić, 2002: 133). M. Šicel tvrdi kako Šimić shvaća umjetnost kao realizaciju nečeg tipično ljudskog, kao posebni unutarnji doživljaj svega onoga što se vezuje uz čovjeka i njegov život, odnosno uz svijet koji je lišen svega izmišljenoga, nestvarnoga ili banalnoga. Šimić, dakle, traži bit čovjeka i svijeta, odnosno dublji i viši smisao života i postojanja čovjeka (usp. Šicel, 1979: 222).

Šimićev esej *O muzici forma*, kaže Brešić, predstavlja vrhunac apstrahiranja u njegovu promišljanju fenomena umjetnosti, gdje on umjetnost stavlja na razinu ne samo najintenzivnijega doživljaja svijeta, već i najvišega oblika spoznaje (usp. Brešić, 2002: 133). Ovaj autor kaže kako je središnji Šimićev manifest *Juriš* te da on sadrži one ideje koje su u literaturi o našem ekspresionizmu postale skoro općim mjestom, a koje se zapravo mogu naći već i u Šimićevoj *Vijavici* (usp. *ibid.*: 134).

Kaštelan tvrdi kako je Šimićevo gledanje izloženo u eseju *O muzici forma* blisko spiritualističkoj koncepciji umjetnosti koju je u to vrijeme formulirao V. Kandinsky. Navodi nadalje kako Šimić nije izgradio potpuno samostalnu koncepciju umjetnosti te da ni u vlastitom sistemu mišljenja nije do kraja koherentan (usp. Kaštelan, 1970: 50): „On je u neprekidnom nastajanju, u mijeni, u ‘upoznavanju sebe samoga’, i njegova bitna dosljednost je: stvaranje. Ograđuje se od škola, od književnih pravaca i manifesta, ali je otvoren za ‘novu umjetnost’, za traženje novog izraza, za novu viziju svijeta. Misaono se kreće u klimi umjetničkog revolucionarnog talasa koji je poslije impresionizma i simbolizma zahvatio evropsku književnost i umjetnost i dodiruje sve kontinente. Otvoren je za apollinaireovski ‘novi duh’ i moderna kretanja u njemačkoj i francuskoj književnosti i slikarstvu u vrijeme prvog svjetskog rata i poraća” (*ibid.*: 51). Stavovi Antuna Branka Šimića o umjetnosti, kao i njegovo pjesništvo, mogu se usporedno istraživati u tokovima evropske i svjetske književnosti. On je sâm isticao svoje uzore, njemačke ekspresioniste i Karla Krausa, isticao je i tokove u francuskoj književnosti i slikarstvu, a posebno je upozoravao na Apollinairea. Šimić nije objašnjavao svijet, već ga je otkrivao i bilo mu je svejedno je li njegova misaona koncepcija svijeta racionalna ili iracionalna (usp. *ibid.*).

K. Pieniążek, pišući o manifestima u kontekstu Šimićeva proznog stvaralaštva, navodi kako su elementi ove vrste tekstova kritiziranje i pobuna protiv zatečenih kulturnih i umjetničkih oblika te naglašavanje vlastitih prijedloga. Manifesti su trebali odbacivati

dotadašnje vrijednosti. Navedene su značajke posebno vidljive u tekstovima kao što su *O muzici forma*, *Tehnika pjesme* i *Usamljenost duha* (usp. Pieniżek, 2000: 31). U manifestima A. B. Šimića moguće je pronaći obilježja koja su svojstvena cijeloj avangardnoj stilskoj formaciji, poput svijesti o krizi vrijednosti, buntovničkog stava te uvjerenja u zastarjelost dotadašnje književnosti (usp. *ibid.*: 34).

Jedna od prvih asocijacija vezanih uz ime Antuna Branka Šimića, osim pojma slobodnog stiha, svakako je i ekspresionizam u književnosti. Ovaj je kritičar i o njemu pisao, pa tako V. Pandžić donosi tekst *Ekspresionizam i svečovječanstvo*, u kojemu Šimić piše sljedeće: „Ukoliko mi nije bilo svejedno kada me po ono nekoliko mojih literarnih pokušaja ubrajaju (u ekspresioniste), bilo me je stid i činilo mi se neukusno davati izjave u listovima o stvarima koje jedva koga zanimaju. Danas, kada se ne samo svi među mojim vršnjacima proglašuju ekspresionistima, nego i mnogi od onih koji su od nas stariji deset, petnaest, i dvadeset godina, hoću reći oni koji su već imali vremena da se nazovu pripadnicima barem desetak umjetničkih struja (pišući, dakako, uvijek isto i promijenivši, u najboljem slučaju, tehniku stila) – danas, ja bih radije da ne budem ubrojen u to ekspresionističko društvo. Ekspresionizam, to je najnovije ime za umjetničku i uopće duhovnu pometnju u nas i (u najvećem dijelu) u današnjoj Njemačkoj. Bolje kazano: najnovija pometnja u umjetnosti nazvala se ekspresionizam” (prema: Pandžić, 2009: 63).

Treba svakako spomenuti i Šimićev započeti roman naslova *Dvostruko lice*, čiji ulomak, točnije poglavlje, *Smrtni ples* Pandžić također donosi u knjizi autorovih sabranih proza, a ono počinje ovako: „Zima se bila duboko uvukla u nekoliko posljednjih toplih dana. Ali se pokazala iznenada jutros u gradu koji je sporije no obično unio u dan svoje visoke krovove i asfalt, plavkaste od snijega smrznuta u minuloj noći. Preko dana je ulicama hod bio brži, uobičajeno bljedilo zamijenila rumen, a svake vrsti sportsmani učinili su pravu malu svečanost radošću svojih lica i svježim bojama svojih odjeća. No večeras, oko 7 sati, zima je s ulica, preko dana izgaženih i već pocrnjelih, ispraznila sve te ljude u njihove stanove i kavane, ukočila i zaoštrila predmete, i spolja išarala sve prozore bijelim fantastičnim crtarijama (...)” (prema: Pandžić, 2009: 239).

Već iz ovog odlomka vidi se koliko je dara Šimić, koji je u prvome redu bio pjesnik, imao i za pisanje proznih vrsta kao što je roman. Iako njegov jedini pokušaj romana, i to nedovršen, ovaj primjer jasno ilustrira talent za prozno književno stvaralaštvo izvan konteksta samih članaka, kritika, eseja i polemika.

Šimić je pisao i svoj dnevnik. Dnevnik je datiran iako nije pisan iz dana u dan, već tijekom nekoliko dana u mjesecu svibnju i kolovozu 1921. godine. Šimić sebe pokušava

identificirati unutar vlastite egzistencije, pa povod pisanju dnevnika nije opisivanje događaja, već doživljaja kao odraza odnosa prema životu te individualnog iskustva (usp. Sablić-Tomić, 2003: 254).

Kaštelan kaže kako u Šimićevoj kritičnoj misli rasprave i članci o likovnoj umjetnosti imaju posebno značenje. Dok Matoš likovnu kritiku završava s impresionistima, Šimić počinje upravo od njih pa ga možemo nazvati začetnikom moderne hrvatske likovne kritike. Isti autor nadalje tvrdi kako Šimićeva likovna i književna kritika imaju dva vida: prekid s tradicijom te pokušaj uspostavljanja novih kriterija. Prvi se vid očituje u tekstovima kao što su *Naš impresionizam*, a drugi u *Meštrovićevom kiparstvu* (usp. Kaštelan, 1970: 100).

3.3. Šimić i ekspresionizam

V. Žmegač u svom tekstu *Šimićeva lirska revolucija* navodi kako se lirski revolucija A. B. Šimića najbolje može vidjeti u novom odnosu prema jeziku kao mediju pjesničkog izraza te donosi sljedeće autorove rečenice: „Mi svoje doživljaje ne silujemo ni u kakve formule, koje su nam ostavili vreme i uzori. Bez nastavljanja onih koji su bili pre, bez uzora, otrgnuti. Mi smo preveć novi svojim doživljajima da bismo bili nastavak starih, mi smo preveć ojačali da bismo se zadovoljili uzorima, naši doživljaji ne mogu da uniđu ni u kakve dosadašnje formule. (...) Mi ćemo se ako treba izražavati tako da niko neće moći da nađe ikakvu uspomenu na kakvu gramatiku ili kakvu sintaksu ili kakav tzv. stil. Mi ćemo ako treba završiti u neartikulovanim glasovima kao životinje” (prema Žmegač, 1976: 129).

Žmegač smatra kako ove rečenice sadrže osnovne točke ekspresionističke jezične estetike (usp. *ibid.*: 129): „Zahtjev da jezik ne bude samo ogledalom već i stvaraoce, ne samo sredstvo impresionističkog opisivanja već tumačem subjektivne preobrazbe realnosti, – sve to uključuje Šimićevo pjesničko djelo u onu stilsku struju kojoj pristaje naziv *ekspresionizam*” (*ibid.*: 130).

Šimiću nije stalo do upotrebe neke „precizne” boje. On napušta podudaranje s realnošću. On prednost daje posebno plavoj boji koja pokazuje napuštanje objektivnosti, načelo slobode. Njegovi su česti motivi upravo plavo jutro, plave noći, plavo podne, plava mjesečina i sl. (usp. *ibid.*: 131).

4. PLANIRANJE MUZEJA (KUĆE) ANTUNA BRANKA ŠIMIĆA

U nastavku rada bit će opisana lokacija, tlocrt zgrade, ciljevi i namjera muzeja Antuna Branka Šimića, ciljana publika, sadržaj muzeja (stalni postav, knjižnica, knjižara i suvenirnica), muzejsko osoblje te svi ostali sadržaji muzeja (interaktivni programi, izložbe, orijentacija, promidžba, marketing). U planiranju ovakvoga muzeja uzet će se u obzir prije opisane karakteristike života i djela dotičnoga pjesnika, kao i četiri spomenute etape njegova književnoga stvaralaštva.

4.1. Ciljevi i namjera muzeja posvećenoga Antunu Branko Šimiću

Sve kulturne institucije žele prenijeti svoju priču zajednici u kojoj djeluju. Knjižnice i arhivi to čine kroz zbirke, održavanje i dokumentaciju. Muzej, kao institucija koja skuplja, dokumentira, održava, istražuje i obrazuje nosi odgovornost komuniciranja priča svojoj publici (usp. Bailey, 2012: 66). Muzej treba komunicirati svoju misiju i viziju publici, podići vidljivost institucije, upravljati očekivanjima koja publika ima u vezi s institucijom te privući raspon pojedinaca i grupa. Muzej treba, dakle, otkriti potrebe zajednice, razumjeti njezine interese i očekivanja te identificirati prilike za razne aktivnosti i programe (usp. ibid.: 69).

Prethodni dio ovoga rada predstavio je biografiju i književno stvaralaštvo Antuna Branka Šimića, iznimno značajnog hrvatskog književnika, pjesnika, kritika i esejista. U Hrvatskoj već postoje muzeji posvećeni hrvatskim književnicima poput Marije Jurić-Zagorke, Miroslava Krleža, Marina Držića i drugih. S obzirom na to da muzej posvećen Šimiću još ne postoji, cilj je ovog projekta predstaviti upravo takav muzej koji ovaj veliki hrvatski književnik svakako zaslužuje.

Muzej Antuna Branka Šimića vratio bi posjetitelje u razdoblje Šimićevega života, predstavio njegov književni rad koji, kako je već ranije i spomenuto, nije bio pravocrtan niti jednoličan, upoznao one posjetitelje koji do sada možda nisu previše znali o Šimiću s njegovim životnim putem i teškoćama te obogatio književno znanje onih koji su već upućeni u hrvatsku književnost ili spram nje imaju posebnih interesa, poput stručnjaka, profesora, studenata, učenika i sl. Posjetitelji bi imali priliku vidjeti izdanja starih časopisa u kojima je Šimić objavljivao, stara izdanja njegovih djela, ali i osobno autorovo pokušstvo kao što su

pisači stol, pisači pribor, stara stolna svjetiljka i sl. Na taj način publici bi se pružilo autentično iskustvo nekadašnjeg života u Zagrebu kojeg je ovaj književnik bio sudionik.

4.2. Muzej kao „mjesto sjećanja“

Sve što jednom prođe bespovratno odlazi u prošlost, nestaje, sugerirao je francuski teoretičar sjećanja P. Nora (2007: 135). No, nasuprot tome nepovratnom odlaženju u prošlost mogu se konstituirati „mjesto sjećanja“, kakvo bi mogao biti i zamišljeni muzej Antuna Branka Šimića, čiji se koncept želi predstaviti u nastavku rada. Prema mišljenju Nore, „[m]jesto sjećanja ponajprije su ostaci, ultimativni oblik u kojem preživljava komemorativna svijest u povijesti koja sjećanje treba jer ga se odrekla“ (ibid.: 143). Mjesto sjećanja proizlaze iz osjećaja da ne postoji spontano sjećanje te da treba stvarati arhive i sastavljati dokumente (usp. ibid.: 143). Sve što danas nazivamo sjećanjem je ustvari povijest. Suvremeno je sjećanje prvenstveno arhivsko: oslanja se na ono što je najviše materijalno u ostacima (usp. ibid.: 145).

Postoje dvije vrste sjećanja: arhivsko sjećanje i sjećanje kao dužnost svakog pojedinca (usp. ibid.: 151): „Međutim, da bismo upotpunili sliku suvremene pretvorbe sjećanja, nužno je spomenuti i treću vrstu: otuđeno sjećanje. Kada nastojimo odgonetnuti svoju povezanost s prošlošću analizom slavnih povijesnih djela, postaje nam jasno da naše historijsko znanje nije ni približno slično sjećanju“ (ibid.). Mjesto sjećanja zapravo su hibridna, što znači da se u njima prožimlju život i smrt, ali i vrijeme i vječnost, ona žive za oživljavanje starih i generiranje novih značenja svaki put u novim nepredvidljivim vezama (usp. ibid.: 157).

Dakle, sa sviješću o važnosti odnosa prema prošlosti, ali i o tome da je i prošlost samo konstrukt, muzej bi Antuna Branka Šimića nastojao oživjeti i njegovati sjećanje na ovoga književnika kao važnoga dionika hrvatske književne i kulturne povijesti i nacionalnoga identiteta uopće. Za taj bi projekt bilo potrebno skupiti, zaštititi, usustaviti, analizirati, interpretirati i komunicirati sve ono što je nakon autora ostalo sačuvano: njegovu pisanu ostavštinu, odnosno književna djela i druge tekstove i spise, fotografije vezane uz važne činjenice njegova života i stvaralaštva, tekstove koji su pisani o njemu, odnosno sve vrste svjedočanstava o njemu i njegovu djelu, ali i njegovo pokušstvo koje bi u ovom muzeju bilo smješteno u prostoru u kojemu je živio, jer kako kaže P. Nora: „Bez komemorativnog bdijenja povijest bi brzo pomela mjesta sjećanja. Ona su bastioni koji podupiru naše identitete. Ali da onom što oni brane ništa ne prijete, ne bi bilo niti potrebe za stvaranjem mjesta sjećanja. Kad bi uspomene zaista živjele, mjesta bi bila nepotrebna. I obrnuto, da povijest nije posegnula za njima da ih deformira, transformira, oblikuje i okameni, ne bi ni

postale mjesta sjećanja” (ibid.: 144). U suvremenome dobu, kada su osjećaji identiteta na različite načine ugroženi, muzeji o nacionalnim piscima mogu odigrati važnu i pozitivnu ulogu u njihovu (pre)osmišljavanju i potvrđivanju. Nakon što se u prethodnim poglavljima ukazalo na važnost Šimićeve stvaralaštva u kontekstu hrvatske književnosti, u nastavku će se rada iznijeti plan njegova zamišljenog muzeja.

4.3. Lokacija muzeja

Muzej Antuna Branka Šimića bio bi smješten u već postojećoj zgradi, odnosno u zgradi na adresi Opatovina 43, koja se nalazi uz zagrebački park Opatovina, u starom dijelu Grada. Razlog ovakve odluke jest činjenica da je Šimić upravo na navedenoj adresi proveo svoje dane boravka i književnoga rada u Zagrebu.

Slika 9. Zgrada muzeja, Opatovina 43, Zagreb, adresa na kojoj je živio Antun Branko Šimić, preuzeto s internetske stranice, URL: <http://blog.dnevnik.hr/mekon/2014/08/1631787776/opatovina.2.html>, 28. lipnja 2017.

Živio je u prizemlju spomenute zgrade koja ima i dva kata, a za potrebe muzeja u obzir bi se uzele sve tri etaže, s obzirom na to da samo prizemlje ne bi bilo dostatno za jedan ovakav projekt, što se opsega tiče. Neizostavno je napomenuti kako je ova zgrada danas naseljena, no za potrebe ovoga diplomskoga rada zamislit će se idealni uvjeti. Na samoj zgradi danas stoji spomen-ploča posvećena Antunu Branku Šimiću, za koju je zaslužno Društvo hrvatskih književnika. Ploča je podignuta još 1978. godine.

Slika 10. Spomen-ploča posvećena Antunu Branku Šimiću podignuta od strane Društva hrvatskih književnika 1978. godine, preuzeto s internetske stranice, URL: <http://www.cdk.hr/Blog/Antun-Branko-Simic>, 28. lipnja 2017.

Ciljevi muzejskog planiranja su osmisliti prostor koji će biti učinkovit u zaštiti i interpretaciji muzejskih zbirki za posjetitelje te osnovati instituciju koja će ove funkcije moći učinkovito provoditi (usp. G. i B. Lord, 2012: 9). Muzejsko planiranje trebalo bi biti proces u kojem se stratejski plan redovno nadgleda i mijenja kako bi se uskladio s promjenjivim potrebama institucije i zajednice u kojoj muzej djeluje. Ono je izričito muzeološka disciplina, ukorijenjena ne samo u znanosti i umjetnosti zaštite i održavanja muzejskih zbirki, već i u njihovoj prezentaciji i interpretaciji (usp. ibid.: 10). B. Lord u vezi s planiranjem muzeja navodi i to da je analiza područja koristan alat u pripremi muzeja, ali i za renoviranje te proširenje postojećeg muzeja. Pod analizom područja podrazumijeva analizu rasporeda prostora u muzejskoj zgradi u skladu s temeljnim funkcijama muzeja (usp. ibid.: 457). Navodi u nastavku dva funkcionalna kriterija koja određuju muzejski prostor: je li prostor obično otvoren za posjetitelje ili nije te je li prilagođen za posjedovanje muzejskih zbirki (usp. ibid.: 458). Ovaj bi muzej, naravno, bio otvoren javnosti i brinuo se o zaštiti svoje zbirke.

Što se tiče lokacije, muzej bi bilo povoljno smjestiti blizu središta grada jer se tamo skuplja najveća koncentracija ljudi koji su, osim ostalim muzejima, privučeni i svim drugim sadržajima koje grad Zagreb nudi. Velik se broj zagrebačkih muzeja nalazi u blizini ovog dijela grada, pa bi zaljubljenici u ovakve institucije, privučeni možda jednim ili nekoliko drugih muzeja, lako naišli i na muzej posvećen Antunu Branku Šimiću. „Otkrivanje“ ovoga muzeja ne bi se, naravno, prepustilo slučaju, već bi se za to pobrinulo osmišljavanjem promotivnih sadržaja te „putokaza“, odnosno naznaka koje poručuju svim prolaznicima kako

se u njihovoj blizini nalazi kvalitetan muzej kojeg jednostavno moraju posjetiti. No, o orijentacijskim elementima bit će više govora u nastavku rada.

4.4. Tlocrt muzeja

Kao što je ranije navedeno, muzej bi se protezao kroz prizemlje i oba kata zgrade. S obzirom na to da se radi o muzeju posvećenome jednoj osobi, logično je zaključiti kako stalni postav ne bi bio vrlo opsežan. S obzirom na to, za stalni bi postav bilo rezervirano prizemlje zgrade. Stalni bi postav bio smješten u dvije različite sobe koje bi sadržajno i tematski pratile Šimićevo književno stvaralaštvo opisano ranije u ovome radu. Kao što su prethodno zasebno bili opisani Šimićevo pjesničko stvaralaštvo i njegovo prozno stvaralaštvo, tako bi i stalni postav bio organiziran u dvije zasebne cjeline. Drugim riječima, sastojao bi se od dvije prostorije, od kojih bi prva sadržavala predmete vezane uz četiri etape Šimićeve poezije, a druga prostorija pokušala bi posjetiteljima što autentičnije predložiti Šimićeve prozna djela, odnosno eseje, polemike, kritike, kao i teme i stavove koje je pjesnik u takvim djelima iskazivao. „Soba poezije” u svakom bi od svoja četiri kutka predložavala jednu od četiriju etapa Šimićeve poezije. Dakle, jedan bi kutak prezentirao njegovu fazu ranih stihova, drugi fazu slobodnih stihova, treći bi kutak pružao iskustvo pjesama objavljenih u zbirci *Preobraženja*, a četvrti bi posjetiteljima predstavio atmosferu, pjesme i motive iz etape u kojoj je pjesnik pisao pjesme o tijelu. Osim stalnog postava, odnosno ovih dviju prostorija, u prizemlju bi se, naravno, nalazio i sâm ulaz u muzej, odnosno recepcija za kupnju ulaznica te pružanje svih korisnih informacija o muzeju, toalet te lift koji nikako ne treba zaboraviti kao jedan od načina olakšavanja pristupa muzeju osobama s invaliditetom. Ulaz bi također imao u vidu navedenu skupinu posjetitelja te bi bio prilagođen ulasku i izlasku invalidskih kolica. Uz lift, kojim bi bilo omogućeno kretanje kroz sve tri etaže, muzej bi sadržavao stepenice kao alternativu u slučajevima kvara lifta, pa bi se, dakle, i lift i stepenice nalazili na svim trima etažama muzeja.

Prvi bi kat bio prostor knjižnice i knjižare. Sadržavao bi, sukladno tome, dvije različite prostorije podjednake veličine. U knjižnici bi posjetitelji mogli sjesti, prelistati starija izdanja Šimićevih sabranih djela, odmoriti se od razgledavanja te se osjećati ugodno u prostoru uređenome poput pravog dnevnog boravka s udobnim naslonjačima i drvenim policama s knjigama. Knjižnica ne bi bila nalik tipičnim knjižnicama u kojima je knjigu potrebno zatražiti na pultu, već bi posjetitelji mogli slobodno i samostalno knjige uzimati s polica, no

uz transparentnu napomenu o tome kako se knjige ne smiju iznositi izvan prostora muzeja. Svatko bi, dakle, mogao samostalno knjigu uzeti u prostoru muzejske knjižnice, zadržati se koliko želi čitajući pjesme ili prozu Antuna Branka Šimića te, nakon što pročita ono što ga zanima, knjigu vratiti na policu. Zaposlena bi bila i osoba u ulozi voditelja knjižnice kako bi posjetiteljima bila na raspolaganju za moguće upite te nadzirala sigurnost knjiga.

Knjižara, koja bi se nalazila na drugoj polovini prvoga kata, bila bi ipak više nalik uobičajenim knjižarama. Knjige bi se mogle kupovati pa bi postojala, u skladu s time, i zaposlena osoba zadužena za rad na blagajni te za pružanje pomoći i svih informacija koje bi posjetitelji htjeli dobiti. Za razliku od knjižnice, u kojoj bi korisnici mogli ostvariti izravni osjetilni kontakt sa starijim izdanjima Šimićevih pjesama i proze, u knjižnici bi se prodavala novija izdanja njegovih djela, kao i knjige napisane o bilo kojem aspektu njegovoga rada.

Drugi bi kat bio rezerviran za suvenirnicu i malo predsoblje s foteljama i niskim stolom za posjetitelje koji možda ne bi htjeli ući u suvenirnicu, a čiji bi članovi obitelji, prijatelji ili partneri imali želju u suvenirnici malo duže razgledati ponudu i kupovati predmete koji im se svide. Ovaj bi se kat, dakle, sastojao većim dijelom od prostorije namijenjene prodaji suvenira koje bi posjetitelji mogli kupiti kao uspomenu na posjet muzeju i na lik i djelo ovoga velikoga hrvatskog književnika.

Slika 11. Prikaz muzejskog prizemlja (izrađeno za potrebe rada)

Slika 12. Prikaz prvoga kata muzeja (izrađeno za potrebe rada)

Slika 13. Prikaz drugoga kata muzeja (izrađeno za potrebe rada)

4.5. Ciljana publika

„Iskustvo posjetitelja u muzeju jest krajnji test uspjeha svakog procesa planiranja muzeja. Komunicira li muzej učinkovito? Imaju li posjetitelji pristup onome najboljem iz muzejske zbirke i – još važnije – informacijama koje trebaju kako bi u njima uživali i iz njih učili? Jesu li zadovoljene sve potrebe naših posjetitelja?” (Lord; Lord; Martin, 2012: 66). Ovim riječima citirani autori započinju poglavlje o planiranju posjetiteljevih iskustava. Doista, razumijevanje potreba i interesa raznolike publike i pružanje iskustava koja će zadovoljiti te potrebe i interese velik je izazov za muzeje, no morat će ga prihvatiti ako žele opstati u današnjem svijetu, punom globalnih i socijalnih promjena. Posjetitelji mogu biti različiti, no svi žele isto: da ih se poštuje kao osobe, da imaju mogućnost izbora, osoblje muzeja koje je prijateljski raspoloženo, upućeno u ono što radi i, naravno, školovano, žele razumjeti djelovanje muzeja, biti aktivni, uključeni i uz to dobiti interpretaciju i komunikaciju koje će biti relevantne, aktualne i odnositi se na ono što je bitno (usp. Klarić; Laszlo; Nevidal, 2011: 11).

„Relativno malo posjetitelja dolazi individualno. Većini je posjet muzeju socijalno iskustvo. Posjet muzeju ne zbiva se spontano. To je, ili bi trebao biti, planirani događaj. Gotovo svi aspekti muzeja su dizajnirani, svjesno ili nesvjesno. Važno je identificirati ključnu motivaciju zbog koje posjetitelji posjećuju muzej. Različite kategorije posjetitelja imaju različite ciljeve i dolaze u muzej s različitim željama i očekivanjima (...)” (ibid.).

Poznavanje posjetiteljevih želja i potreba važno je za planiranje sadržaja i prezentacija koje muzeji mogu ponuditi. Kad razmišljamo o posjetiteljima, važno je zapitati se tko su oni, što traže, poznajemo li dovoljno njihove interese, zašto su ovdje, što očekuju, što želimo da vide, otkud dolaze i sl. (usp. ibid.: 12). Posjetitelje bismo mogli podijeliti u nekoliko različitih skupina. Prvu skupinu čine učenici posjetitelji koji su obično dobro obaviješteni o gradu i muzeju koji posjećuju. Dolaze u muzej jer muzejske predmete žele osjetiti iz prve ruke, žele ih vidjeti. Takvim posjetiteljima treba priuštiti ugodan i informativan boravak u muzeju. Drugu skupinu čine „obični” posjetitelji. Ova je skupina ujedno i najbrojnija, dolazi u muzej jer je o njemu nešto pročitala u vodiču i sl. Takvi posjetitelji zapravo znaju vrlo malo o muzeju koji posjećuju i treba im ponuditi sažetu prezentaciju koja će ih upoznati s osnovnim činjenicama. Treća su skupina učenici, odnosno školske ekskurzije. One su vrlo važne s

obzirom na to da su učenici potencijalni redoviti posjetitelji u budućnosti. Kod ove grupe važno je voditi računa o mogućnosti koncentracije pri praćenju muzejskoga sadržaja. Sljedeću skupinu čine tzv. bezvoljni posjetitelji koji dolaze u muzej posve neupućeni, obično su zainteresirani za stvari koje nemaju veze s kulturnom baštinom (zanimaju ih gdje se može nešto popiti, gdje je toalet i sl.). Za takvu skupinu posebno je važno stvoriti ugođaj dobrodošlice u muzeju, ohrabriti ih i biti strpljiv. Posljednju važnu skupinu čine invalidi. Iznimno je važno osigurati pristup invalidskim kolicima u sve javne dijelove muzeja. Za pojedine skupine turista treba osigurati tumač za gluhe, a u nekim slučajevima i vodiče za slijepe (usp. *ibid.*: 15-16).

Sve bi nabrojene činjenice muzej Antuna Branka Šimića uzeo u obzir. Ciljana skupina muzeja bili bi posjetitelji koje zanima hrvatska književnost, u što ulaze i stručnjaci (poput profesora ili studenata), ali i svi oni koji se književnošću bave neprofesionalno. Naravno da bi muzej ciljao i na srednjoškolske grupe, s obzirom na to da je dotični pjesnik uključen i u program srednjih škola. Svojom komunikacijom, interpretacijom i prezentacijom muzej bi posjetiteljima pružio uvid u pjesnikov život pomoću informacija, ali i pjesnikove ostavštine, što bi posjetiteljima približilo ovoga autora na način na koji ga do sada još nisu upoznali. U muzej bi, svakako, bili dobrodošli i svi posjetitelji koji ne čine jednu od ciljanih skupina, a koji su željni naučiti nešto novo o hrvatskoj književnosti dvadesetoga stoljeća i, konkretno, o životu Antuna Branka Šimića u tome razdoblju.

4.6. Sadržaj muzeja

U ovome će se dijelu rada opisati sadržaj muzeja, pod čime se misli na stalni postav, muzejsku knjižnicu i knjižaru te muzejsku suvenirnicu. Iako bi primarne prostorije bile prostorije stalnog postava, knjižnica, knjižara i suvenirnica imale bi itekako važnu ulogu u stvaranju slike muzeja.

4.6.1. Stalni postav

Kao što je ranije spomenuto, stalni postav muzeja nalazio bi se u prizemlju. Osim stalnog postava, u prizemlju bi se nalazila recepcija za kupnju karata i pružanje svih relevantnih informacija te toalet. Stalni postav bio bi raspoređen u dvije zasebne prostorije u prizemlju. Prva prostorija sadržavala bi predmete i interpretacije vezane uz Šimićevo pjesničko stvaralaštvo, točnije vezane uz četiri različite etape njegova poetskog književnog

stvaralaštva te bi bila predstavljena kao radna soba, a druga prostorija bila bi namijenjena za izlaganje i komuniciranje predmeta i informacija vezanih uz njegovo prozno književno stvaralaštvo koje se odnosi na pisanje kritika, eseja i članaka, predstavljena kao spavaća soba. Ovaj je način raspodjele prilično logičan, s obzirom na to da Antun Branko Šimić nije bio isključivo pjesnik, već je njegova prozna ostavština iznimno važna i vrlo opsežna kad se uzme u obzir da je živio vrlo kratko, naime samo dvadeset i sedam godina. Na taj bi način posjetitelji mogli zasebno uživati u pregledno raspoređenim žanrovima, odnosno posebno u pjesništvu, i posebno u prozi. U muzeju bi, naravno, bilo omogućeno i vodstvo kroz stalni postav, predviđeno za grupne posjete, ali i u slučaju manjeg broja ljudi koji su zainteresirani za posebno organizirano vodstvo, bila bi omogućena takva opcija.

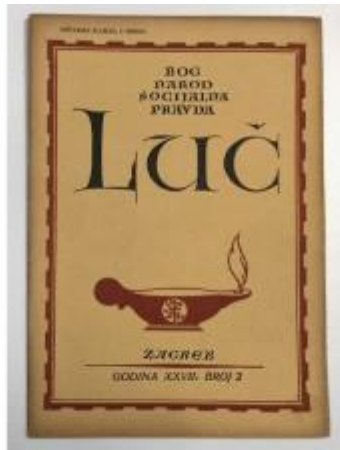
Prva bi prostorija, dakle, bila predviđena za upoznavanje posjetitelja sa Šimićevom poezijom, od početne etape ranih pjesama preko slobodnih stihova do zbirke *Preobraženja*, objavljene 1920. godine i naposljetku do njegovih pjesama o tijelu u kojima se često nalaze i motivi siromaha i gladi.

Predmeti koji bi „oživjeli” Šimićevu poeziju bili bi njegov pisaći stol, pisaća mašina, stara noćna svjetiljka, pisaći pribor kojim se pjesnik služio, stolac na kojemu je sjedio, police s knjigama, njegova bista, naslonjači i sl, postavljeni na sredini sobe. Okolo njih, u četirima kutovima prostorije, bile bi predstavljene četiri Šimićeve etape pisanja, odnosno njegove pjesme iz svake pojedine faze stvaralaštva, raspoređene u četiri kutka, te pjesme drugih pjesnika koje je Šimić u svakoj od četiri etape čitao (npr. u prvome kutku, odnosno dijelu prostorije posvećenome prvoj fazi, stajala bi djela pjesnika kao što su Antun Gustav Matoš, Vladimir Vidrić ili Ljubo Wiesner). Pri izlaganju pjesama, misli se, dakako, na zaštićeno izlaganje, odnosno postav unutar staklenih vitrina ispred kojih bi stajali tableti na kojima bi posjetitelji mogli „prelistati” digitalizirani sadržaj svega onoga što se nalazi u fizičkim primjercima koji u muzeju moraju biti strogo zaštićeni unutar vitrina. S obzirom na to da je Šimić za života objavio samo jednu zbirku pjesama, u vitrinama bi, osim nje, bili postavljeni i časopisi u kojima je objavljivao sve ostale pjesme, npr. časopis *Luč* u kojemu je Šimić objavio svoju prvu pjesmu, zatim *Književne novosti* i *Hrvatska prosvjeta*, vezani također uz prvo razdoblje njegove poezije. Stranice časopisa također bi bile dostupne putem *tableta*. Pri organiziranome vodstvu, vodič bi kod svake književne etape posebno zastao, objasnio je, naveo važnije pjesme nastale u tome razdoblju te spomenuo pjesnike koje je Šimić tada smatrao uzorima, odnosno stil kojim je pisao svoje pjesme u svakoj od četiri etape svoga pjesničkoga stvaralaštva. Vodič bi pri tumačenju stalnog postava objasnio i širi kontekst

vremena u kojemu su pjesme nastale, odnosno vremena u kojem je Šimić živio te situacije i životne teškoće u kojima se nalazio.

Druga prostorija stalnog postava, soba namijenjena prezentaciji Šimićeve proze, bila bi postavljena kao njegova spavaća soba, odnosno osim literarnih radova i ostalog namještaja, sadržavala bi i Šimićev krevet. Zanimljiv je, u kontekstu zamišljene Šimićeve spavaće sobe, citat Ivana Gorana Kovačića: „Šimić je volio jednostavnost. To se vidi u njegovom stilu, ali to se očitovaše i u sobi u kojoj je stanovao. U toj sobi je bilo sve jednostavno, počevši od stolica do slika na zidu. U njoj su dominirale dvije boje: siva i crna. Njegova postelja bila je vrlo jednostavna i masivno crna. Njegove police za knjige isto tako: – Volim crnu boju, to je uništenje svih boja! Gledajući ga, tako, u sobi, gdje je živio, čovjek je opazio čudan sklad između njegove ličnosti i sobe; on je, očito, nastojao da se u svojoj sobi, u pokućstvu i njenom tonu, izrazi isto tako jasno kao što se izrazio u literaturi” (1976: 191-192, prema: Kovačić, 1940: 14 – 15). U ovoj bi prostoriji bio postavljen i stari sobni ormar, slike na zidu (uključujući i Šimićev portret), zidni sat, noćni ormarić pokraj kreveta te, isto kao i u prvoj prostoriji, police s knjigama, stolice koje spominje navedeni citat, a uz takav namještaj, naravno, i vitrina u kojoj bi bili izdvojeni njegovi članci, kritike, eseji i rasprave, odnosno „listovi” ili časopisi u kojima su objavljivani. Misli se, dakako, na četiri časopisa koja je sâm Šimić i uređivao, a to su već spomenuti *Vijavica*, *Juriš*, *Književnik* i *Savremenik*, ali i drugi časopisi poput *Novina* u kojemu je objavio svoj prvi kritički članak ili *Griča* u kojemu je također objavljivao. Vodič bi, predstavljajući posjetiteljima sobu Šimićeve proze, slično kao i u prostoriji s poezijom, objasnio i kontekst nastanka ovakvih članaka i kritika, njegove odnose s osobama o kojima je takve članke pisao, kao i povode takvim temama.

Izložci u vitrinama bili bi postavljeni tako da je određeni časopis ili zbirka pjesama otvorena na stranici na kojoj se nalazi koja važnija pjesma ili pak tako da su časopis ili zbirka zatvoreni, tako da se prikažu naslovne stranice izdanja.

Slika 14. Naslovna stranica časopisa *Luč*, preuzeto s internetske stranice, URL: <http://www.antiqueshop.hr/luč-časopis->, 30. lipnja 2017.

Za potrebe ovoga rada uzima se u obzir kako su navedeni predmeti dostupni, odnosno uopće i sačuvani te kako će ih muzej uspjeti prikupiti, pod uvjetom da su se do danas sačuvali. Pri tome obavezno treba uvažiti ICOM-ov *Etički kodeks za muzeje*, koji u vezi s pravom vlasništva propisuje kako „muzej ne bi trebao nabaviti kupnjom, darovanjem, posudbom, nasljeđivanjem ili razmjenom niti jedan predmet ili primjerak ukoliko nije uvjeren u pravo vlasništva” (ICOM, 2007: 3). Također, istaknuto je kako stalni postav muzeja mora biti usklađen sa zacrtanim zadaćama, politikom i ciljevima muzeja te ne bi trebao ugrožavati ni kvalitetu niti odgovarajuću brigu za muzejske zbirke i njihovu zaštitu (usp. *ibid.*: 10).

Muzejske zbirke koje uključuju knjige, časopise i uopće papir, komplicirane su za skladištenje i održavanje. U kontekstu časopisa i novina, prostor je glavni problem, pa je većina muzejskih institucija počela koristiti digitalizirane verzije umjesto originalnih papirnatih primjeraka (usp. Lord; Lord; Martin, 2012: 192). Što se tiče muzeja Antuna Branka Šimića, prostor ne bi bio problem, s obzirom na to da je riječ o relativno kratkom sveukupnom rasponu književnoga rada, pa u skladu s time, ni opus nije prevelik. Izložci bi, ipak, bili digitalizirani u svrhu zaštite, odnosno omogućavanja pristupa pjesmama i člancima koji ne bi naštetili originalnim primjercima, izloženima u vitrinama. Na održavanje papira svakako treba paziti i osigurati odgovarajuću zaštitu muzejskih izložaka vodeći računa o vlazi i svim ostalim potencijalno štetnim utjecajima unutar muzejskih prostora, što, naravno, vrijedi i za sve ostale predmete koji bi u Kući Antuna Branka Šimića bili izloženi, poput npr. drvenog namještaja. U vezi s trajnošću zbirke, ICOM propisuje sljedeće: „Muzej treba ustanoviti i primjenjivati politiku kojom bi osigurao da njegove zbirke (stalne i povremene) i podaci o njima budu valjano dokumentirani, dostupni za uporabu, te nastojati, koliko god je to

moгуće s obzirom na znanje i resurse, da se zbirke sauvaju za buduće generacije u što boljim i sigurnijim uvjetima” (ICOM, 2007: 6).

Muzejske zbirke zahtijevaju odgovarajuće skladištenje, kontroliranje okoliša, zaštitu, odgovarajuće osvjetljenje, sustav dokumentiranja, nadziranje njihova stanja i tretmane održavanja (usp. Lord; Lord; Martin, 2012: 246). U planiranju pohrane muzejskih zbirki, podaci o fizičkim atributima i potrebama zbirke nužni su. Svaki pojedini predmet treba biti opisan u muzejskom registru s obzirom na sljedeće karakteristike: materijal, strukturu, sastav te veličinu i težinu (usp. Maximea, 2012: 250).

Slika 15. Primjer staklenih muzejskih vitrina, preuzeto s internetske stranice, URL: <http://www.mojweb.org/alust/index.php/hr/vitrine-galerija/vitrine/vitrine-za-muzeje>, 30. lipnja 2017.

S obzirom na sve navedeno, muzej Antuna Branka Šimića maksimalno bi vodio računa o sigurnosti i zaštiti svojih predmeta, kako papira, tako i drvenih predmeta, tkanine i svih drugih materijala svoje muzejske zbirke.

Ono što svakako treba istaknuti su legende. Predmeti iz Šimićeve ostavštine bili bi označeni legendama, odnosno svaki od njih imao bi uz sebe kratki opis. Legende bi trebale biti što kraće, sadržavati samo osnovne informacije, a ako je legenda dulja, potrebno bi bilo izdvojiti iz nje samo osnovne podatke kako bi ih posjetitelj mogao pročitati ne čitajući cijeli tekst legende. Važno je imati na umu da se izloženi predmeti prije svega trebaju gledati, a čitanje treba biti tome podređeno. Sve što je na izložbi ili stalnom postavu tekst, samo je dodatno objašnjenje, odnosno dodatna informacija o predmetu i kontekstu (usp. Klarić; Laszlo; Nevidal, 2011: 21).

Muzeji danas, više no ikad, pokušavaju razumjeti tko su njihovi posjetitelji te zašto dolaze u muzej. Razumijevanje potreba i želja posjetitelja iznimno je važno kako bi predmeti

u muzeju bili ne samo uspješno prezentirani, već i dostupni. Posjetitelji muzeja različite su životne dobi, imaju različite potrebe, interese, mogućnosti i ograničenja. Životna dob posjetitelja kreće se od dvije do devedeset godina, postoje posjetitelji koji imaju i poteškoće u kretanju, vizualne, auditivne ili kognitivne poteškoće, neki ne razumiju hrvatski jezik (to se odnosi posebno na turiste), a različita su i predznanja posjetitelja koji dolaze u muzej (usp. Johnson, 2002: 134). Posebno je važno omogućiti pristup informacijama i osobama s invaliditetom. Zato bi muzej osim tipičnih legendi, imao i legende na braici – pismu za slijepe. Osim pisma za slijepe, svaka bi legenda biti opremljena i slušalicama na kojima bi posjetitelji mogli čuti izgovorene riječi. Na taj će način osjetilo vida moći nadomjestiti osjetilom sluha i dodira. Kako bi se legende prilagodile stranim posjetiteljima, bile bi prevedene i na engleski jezik (što se odnosi i na legende na braici te tekst legendi koji bi bio izgovaran pa bi ga posjetitelji mogli čuti na slušalicama). Vodstva kroz stalni postav također bi bila prilagođena svim skupinama posjetitelja. Osim uobičajenih vodiča, zaposlena bi bila i osoba koja bi, u slučaju da se u grupi nalazi osoba s oštećenjem sluha, vodstvo „prevodila” na znakovni jezik kako nitko ne bi bio zakinut prilikom praćenja vodstva. Muzej bi uzeo u obzir i širinu hodnika radi lakšeg kretanja invalidskih kolica te slijepih osoba. Također, u slučaju grupa turista i stranaca, vodič bi stalni postav objašnjavao na engleskom jeziku. Pokušavale bi se, dakle, izbjegavati „miješane” grupe, odnosno grupe koje uključuju hrvatske posjetitelje i strane goste. Umjesto toga, vodstva bi bila organizirana zasebno.

4.6.2. Knjižnica i knjižara

Na prvom katu muzejske zgrade bile bi smještene dvije prostorije: knjižnica i knjižara. Liftom bi posjetitelji iz prizemlja mogli ući izravno u knjižnicu, koja bi vratima bila odijeljena od knjižare. Knjižnica i knjižara bile bi podjednake veličine.

Kao što je već navedeno, knjižnica ne bi bila slična uobičajenim knjižnicama. Sadržavala bi drvene police s knjigama, odnosno literaturom vezanom uz Antuna Branka Šimića, dakle njegova sabrana djela s predgovorima i pogovorima drugih autora, knjige koje sadrže tekstove o karakteristikama njegova rada, života i sl. Evo i nekih primjera takve literature: *Antun Branko Šimić: pjesme i kritike*, 1979. godina, urednika Miroslava Šicela, *Antun Branko Šimić: poezija*, naklade „Veselin Masleša” iz davne 1967. godine, zatim knjiga

Antun Branko Šimić: Pjesme i proza, koju je priredio Jure Kaštelan 1963, *Antun Branko Šimić: poezija*, knjiga koju je uredio Šimićev brat Stanislav te napisao i pripomene i opširan pogovor. Isti autor objavio je i prozu svoga brata u knjigama *Antun Branko Šimić: Proza I* te *Antun Branko Šimić: Proza II*, također s pripomenama 1960. godine. Sve su te knjige dostupne u knjižnicama ili antikvarijatima te bi ih muzej upravo u suradnji s njima pribavljao, odnosno kupovao ili otkupljivao, posuđivao i sl.

S obzirom na to da je riječ o muzeju, poželjno je da posjetitelji imaju pristup starijim tekstovima napisanima o Šimiću, a ne samo novijim izvorima. Na taj će način steći svijest o tome kakav je dojam ovaj veliki hrvatski književnik ostavio ne samo na suvremene autore, već i na one dvadesetoga stoljeća.

Slika 16. Naslovna stranica knjige *Antun Branko Šimić: poezija*, naklada „Veselin Masleša“, preuzeto s internetske stranice, URL: <http://www.srcelubenice.com/poezija/poezija-a-b-simic.html>, 1. srpnja 2017.

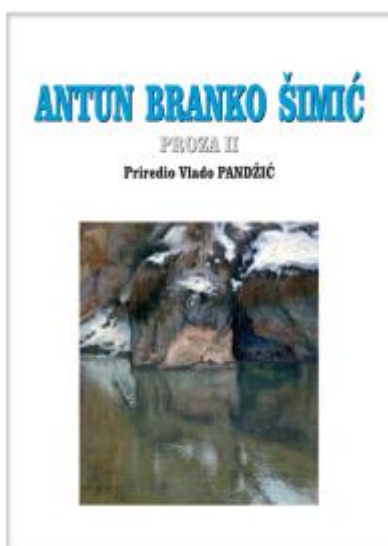
Osim polica s knjigama, knjižnica bi sadržavala i naslonjače, fotelje, niske stolove za kojima bi korisnici mogli sjediti, a sve kako bi se postigla ugodna atmosfera jednog „starinskog“ dnevnog boravka. Iako ne bi postojao tipičan pult za posuđivanje knjiga, postojala bi zaposlena osoba u prostoru knjižnice, dostupna za sve detalje koji bi posjetitelje mogli zanimati, a između ostalog, i radi mjera sigurnosti. Kako je već i navedeno, knjige se ne bi smjele iznositi izvan prostora ove knjižnice.

Druga prostorija prvoga kata, knjižara, zauzela bi podjednako velik prostor kao i knjižnica. Knjižara bi ipak više sličila uobičajenim knjižarama pa bi tako u njoj posjetitelji zaista mogli kupovati knjige tematski vezane uz Antuna Branka Šimića i razdoblje u kojem je živio. Namjera bi bila pokazati koliko zapravo postoji suvremene literature koja se bavi upravo ovom temom. Cijene bi bile usklađene s cijenama u ostalim gradskim knjižarama, a između ostalih, bile bi i sredstvo prihoda muzeja. Knjižara bi sadržavala knjige poput ovih: *Antun Branko Šimić: Proza I*, zatim *Antun Branko Šimić: Proza II*, priređivača Vlade

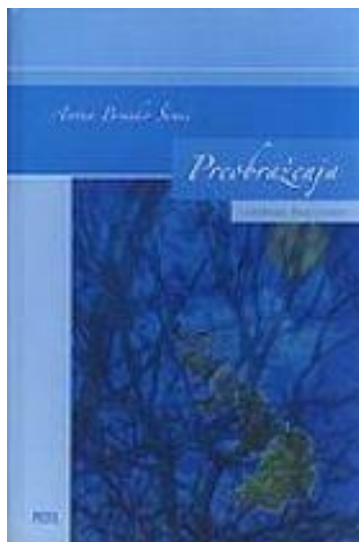
Pandžića, *Antun Branko Šimić: Preobraženja i izabrane druge pjesme*, istog priređivača, knjigu *Pjesnici i mistično*, Matije Grgata i sl. Kao i starija sabrana djela, i ove knjige uz Šimićevu poeziju i prozu, sadrže i tekstove autora o njegovu životu i radu, čime će posjetitelji moći obogatiti znanje koje imaju o Šimiću, a ako do sada nisu stekli mnogo znanja o njemu, naučiti i podosta novoga.

Slika 17. Naslovna stranica knjige *Antun Branko Šimić: Proza I*, priređivač Vlado Pandžić, preuzeto s internetske stranice, URL: <http://www.synopsisbook.com/knjige/antun-branko-simic-proza-knjiga-23/>, 1. srpnja 2017.

Slika 18. Naslovna stranica knjige *Antun Branko Šimić: Proza II*, priređivač Vlado Pandžić, preuzeto s internetske stranice, URL: <http://www.synopsisbook.com/knjige/antun-branko-simic-proza-ii-knjiga-24/>, 1. srpnja 2017.

Slika 19. Naslovna stranica knjige *Antun Branko Šimić: Preobraženja i izabrane druge pjesme*, priređivač Vlado Pandžić, preuzeto s internetske stranice, URL: <http://www.goodreads.com/book/show/22597876-preobra-enja-i-izabrane-druga-pjesme>, 1. srpnja 2017.

S obzirom na to da bi muzej bio posvećen jednome književniku, knjižnica i knjižara bile bi gotovo neizostavan dio muzejske zgrade. Opseg njihove ponude ovisio bi, dakako, o količini djela napisanih o Antunu Branku Šimiću tijekom prošlog i ovog stoljeća, a cilj bi bio potaknuti posjetitelje na čitanje, odnosno povećati interes domaćih posjetitelja za hrvatsku književnost te upoznati strane posjetitelje s jednim njezinim dijelom, dijelom koji se odnosi na književno stvaralaštvo Šimića. Kako bi se stekla sveukupna slika o radu i životu ovoga književnika, potrebno je ponuditi ne samo djela koja je on sâm pisao, već i sve ono što su drugi, također pripadnici književnoga svijeta, zapisivali o njemu do sada, a što će muzeju biti dostupno. Na taj bi se način prikazao položaj i status Antuna Branka Šimića, status koji je zadobio u hrvatskoj književnoj povijesti, kao i onaj koji ima danas.

4.6.3. Suvenirnica

Drugi kat zgrade muzeja na adresi Opatovina 43 sadržavao bi malo predsoblje s foteljama i niskim stolom te suvenirnicu. Slično knjižnici i knjižari, suvenirnica bi također imala funkciju obogaćivanja posjetiteljevih iskustava stečenih u muzeju. Uz to, služila bi, poput knjižare, i stjecanju prihoda muzeja.

Iako je uobičajeno razmišljanje kako je poželjno suvenirnicu smjestiti u prizemlje, odnosno na ulazu u muzej (s obzirom na to da pojedini posjetitelji žele ući u muzej samo da bi nešto kupili, a stalni postav ih previše ne privlači), muzej Antuna Branka Šimića

suvenirnicu bi imao tek na svom drugom katu jer se stalni postav ne želi staviti u „drugi plan”, odnosno ne želi se poticati zaobilaženje stalnog postava. No, na ulazu u muzej stajala bi tabla, odnosno ploča s navedenim prostorijama muzejske zgrade, odnosno njihovim rasporedom (npr. *suvenirnica* → 2. kat). Na taj bi način posjetitelji koji žele posjetiti isključivo muzejsku suvenirnicu mogli odmah krenuti prema drugom katu, bez da razgledavaju i stalni postav u prizemlju ili knjižnicu i knjižaru na prvom katu muzejske zgrade.

Unatoč tome što ne bi bila primarna prostorija muzeja Antuna Branka Šimića, suvenirnica bi bila itekako važna u sveukupnoj zadaći muzeja. Ponuda suvenirnice sadržavala bi predmete poput suvenira u obliku čovjeka koji za pisaćim stolom piše poeziju ili prozu, a predstavljala bi, naravno, sâmog Šimića. Suvenirni bi bili i u obliku malih knjiga koje bi simbolično dočaravale Šimićevo književno stvaralaštvo, a prodavali bi se i suvenirni u obliku Šimićeve biste. Osim toga, našle bi se tu i kemijske olovke s ispisanim imenom muzeja, označivači za knjige sa slikom muzeja, bilježnice, bedževi, šalice, magneti, privjesci, poster, odnosno plakati sa Šimićevom slikom, razglednice, torbe, majice s natpisom *Antun Branko Šimić* ili slikom pjesnika i sl. Drugim riječima, sve što posjetiteljima može poslužiti kao uspomena na posjet ovome muzeju. Cijene u suvenirnici bile bi proizvoljne, odnosno usklađene sa željenom razinom stjecanja prihoda.

4.7. Muzejsko osoblje

Prema čl. 38. Zakona o muzejima, stručna muzejska zvanja su kustos, viši kustos i muzejski savjetnik. Isti članak Zakona navodi kako stručne poslove u muzeju obavljaju i osobe poput muzejskih pedagoga, dokumentarista, restauratora, voditelja marketinga, voditelja odnosa s javnošću, knjižničara te arhivista. Pomoćne stručne poslove obavljaju preparatori, muzejski tehničari, fotografi i sl. (usp. Zakon o muzejima, 2015, 110/15). Osoba koja upravlja javnim muzejem jest ravnatelj. Čl. 26. istoga Zakona navodi kako „ravnatelj organizira i vodi rad i poslovanje javnog muzeja i galerije, predlaže program rada i razvoja, vodi i odgovara za stručni rad javnog muzeja i galerije, predstavlja i zastupa javni muzej i galeriju u pravnom prometu i pred tijelima državne vlasti te obavlja druge poslove predviđene zakonom, aktom o osnivanju i statutom” (ibid.).

U skladu s navedenim podacima, Kuća Antuna Branka Šimića uključivala bi stručno osoblje kao što su kustosi, muzejski savjetnik, muzejski pedagog, dokumentarist, restaurator, voditelj marketinga te voditelj odnosa s javnošću, knjižničar i arhivist, ali i pomoćno stručno osoblje poput preparatora, muzejskog tehničara i fotografa. S obzirom na to da se radi o malom muzeju, bila bi dovoljna dva kustosa. Svaki od njih bio bi zadužen za jednu prostoriju stalnog postava, odnosno briga za odjel Šimićeve poezije bila bi zadatak jednog kustosa, dok bi soba Šimićeve proze bila pod nadzorom drugoga. Za sve spomenute marketinške aktivnosti bio bi zadužen voditelj marketinga, knjižničar bi se brinuo za muzejsku knjižnicu, a muzejski pedagog bio bi zadužen za radionice koje bi se u muzeju organizirale. Ne smiju se izostaviti ni osobe koje bi obavljale poslove čistačica i domara, kao ni prodavači u muzejskoj knjižari i suvenirnici.

4.8. Izložbe

Ljudi odlaze u muzeje kako bi vidjeli izložbe, bez obzira na to radi li se o stalnim muzejskim zbirkama ili privremenim izložbama koje predstavljaju rad umjetnika, umjetne tvorevine civilizacije ili nešto treće (usp. Lord; Lord, 2002: 12): „Izložbe predstavljaju ono o čemu muzej govori jednako kao što kazališne predstave predstavljaju ono o čemu kazalište govori” (ibid.). One su glavna atrakcija muzeja i jedan od najvažnijih izvora dobiti (usp. ibid.).

Mnogi muzejski zaposlenici smatraju muzejske izložbe primarno edukacijskom metodom. Ako se izložbe doživljava na taj način, njihov uspjeh ovisi o tome jesu li uspjele prenijeti znanje posjetiteljima ili nisu. S druge strane, mnogi posjetitelji muzeja dolaze u muzej radi uživanja, a ne radi edukacije. Dapače, kao jedan od razloga neposjećivanja muzeja jest upravo izazovno i teško edukacijsko iskustvo (usp. ibid.: 15): „Imanentna vrijednost muzejskih izložbi u uskoj je vezi s prezentacijom onoga što posjetitelji smatraju autentičnim” (ibid.: 16). Svaka izložba trebala bi biti posebna i jedinstvena te nuditi doživljaje koji su pokrenuti autentičnim predmetima. Osim toga, morala bi sadržavati identitet muzeja, jednako kao i identitet grada, odnosno kraja ili regije u kojoj se muzej nalazi. Osnovni je, dakle, cilj priuštiti posjetiteljima doživljaj identiteta, a tek sekundarni ili tercijarni cilj je povećati korisnikovo znanje o nekoj temi (usp. Klarić; Laszlo; Nevidal, 2011: 20).

Od mnogobrojnih aktivnosti muzeja upravo su izložbe najvažnije. Važno je pri tome imati na umu kakve izložbe trebaju biti. Posjetitelji vole živo iskustvo koje uključuje

interakciju, iskustvo koje uključuje više osjetila. Oni očekuju i autentične predmete (usp. *ibid.*).

Neke od okvirnih teza koje mogu pridonijeti atraktivnosti izložbi su sljedeće: prije i za vrijeme koncipiranja i postavljanja izložbe treba se staviti u ulogu posjetitelja, izložbe treba raditi za nestručnjake i laike, dakle za široku publiku, treba izbjegavati stručni žargon, posjetitelje ne treba tjerati da rade stvari koje ne žele, što se posebno odnosi na djecu, izložba ne smije postati izložba opreme, odnosno izložba vitrina, postamenata i drugih sličnih stvari itd. (usp. *ibid.*: 21).

Što se tiče kretanja kroz izložbu, u obzir treba uzeti sve prostorne elemente muzeja okrenute javnosti, poput izložbenog prostora za stalne i povremene izložbe, knjižnice i čitaonice, prodajne prostore kao što je suvenirnica i sl. (usp. *ibid.*). Iznimno je važno razviti interes posjetitelja (usp. *ibid.*: 23): „To što im nudimo treba poticati na dalje sudjelovanje, treba biti zabavno, a predmet na koji se naša ponuda odnosi treba biti doista vrijedan” (*ibid.*).

Muzej je izvor za novo razumijevanje stvari i pojava, za iskustvo umjetnosti, kritičko preispitivanje stvari, pojava i njihove interpretacije te za učenje (usp. *ibid.*): „Muzej je simbolička destinacija. Svaki izložak nosi slojevita simbolička značenja, koja se mogu raščlaniti i raščlanjena kombinirati u nova značenja i poruke. Upravo bogate simboličke vrijednosti i konotacije izložaka atrakcija su za posjetitelje” (*ibid.*: 25).

Muzejska je izložba posebni komunikacijski predložak koji služi kao mehanizam za generiranje i selekciju obavijesti. Sukladno tome, upravo je muzejski predmet glavni nositelj poruke na muzejskoj izložbi (usp. Maroević, 2003: 14).

Izložbe u muzeju Antuna Branka Šimića bile bi utemeljene na surađivanju muzeja sa Sveučilištem u Zagrebu, odnosno Akademijom likovnih umjetnosti te kroatističkim, komparatističkim i lingvističkim odsjekom Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, kao i odsjekom za kroatologiju Hrvatskih studija, ali i knjižarama grada Zagreba. Drugim riječima, muzej bi obavještavao fakultete o nadolazećim izložbama, pozivajući studente da mu dostave svoje umjetničke radove, kako likovne, tako i književne. Muzej bi imao dvije likovne i dvije književne izložbe godišnje. Teme umjetničkih radova birale bi se iz tematike poezije Antuna Branka Šimića, pa bi tako studenti Akademije likovnih umjetnosti imali priliku naslikati nešto na temu majke, religije, smrti, siromaha, gladi i ostalih tema iz Šimićevih djela. Osim toga, organizirale bi se i izložbe slikanja Šimićeva portreta. S druge strane, studenti književnih i jezičnih odsjeka Filozofskog fakulteta, kao i oni s Hrvatskih studija, mogli bi prilikom književnih izložbi napisati kratku pjesmu na slične teme.

Na izložbi bi se radovi izlagali u prostoru knjižnice, odnosno na prvom katu muzeja, a najbolji od njih bio bi i posebno nagrađen. Poštujući načelo aktivnog sudjelovanja posjetitelja u muzeju, upravo bi oni imali priliku na ponuđenim listićima zaokružiti umjetničko djelo koje ih se najviše dojmilo. Time bi se pobjedniku osigurala nagrada, pa bi tako pobjednik književne izložbe mogao „osvojiti” popust pri kupnji knjiga u zagrebačkim knjižarama. Popust bi, dakako, vrijedio do određenog roka, a ovakva bi gesta svjedočila i o suradnji muzeja s knjižarama grada Zagreba. Pobjednik likovne izložbe mogao bi ostvariti popust na ulaznicu za sljedeću izložbu u muzeju Antuna Branka Šimića i sl.

Ovakvim bi pristupom muzej izravno uključivao zajednicu u kojoj djeluje u svoj rad i program, potičući s jedne strane mlade umjetnike na razvijanje svojih likovnih i literarnih potencijala, a s druge strane pozivajući posjetitelje na aktivno sudjelovanje odabirom najboljih od izloženih radova.

4.9. Pisana riječ u muzeju

Legende su najčešće prva asocijacija na pisanu riječ u muzeju. No, muzej Antuna Branka Šimića, osim legendi, sadržavao bi i druge vrste tekstova. Drugim riječima, u prvoj sobi stalnog postava, sobi koja bi predstavljala Šimićevu poeziju, u svakoj bi od četiriju poetskih etapa bili izdvojeni važniji stihovi. Tako bi se iz njegovih ranih pjesama izdvojila npr. pjesma *Himnos*, odnosno stihovi:

Miriše grožđe i smilje
Tamo u našem selu...
Posvuda prolazi jesen
U ruhu žutu i bijelu;
Plodove raznosi, daje,
Dariva polja i gaje. (prema: Kaštelan, 1963: 28)

Šimićev bi slobodni stih bio predstavljen primjerice pjesmom *Ples*, stihovima:

Gola tijela radost plešu
Oči piju žuta sunca
Bog se smije
Srca lebde
Gola tijela sjetu plešu. (ibid.: 46)

U kutku posvećenome zbirci *Preobraženja* stajali bi npr. stihovi iz pjesme *Opomena*:

Čovječe pazi
da ne ideš malen
ispod zvijezda! (ibid.: 113)

U kutku koji bi predstavljala razdoblje pjesama o tijelu stajali bi primjerice stihovi pjesme *Tijelo i mi*:

Kroz moje žile teče otrov što ga popih
u nasladama, u noćima pjanim.
I otrov truje. Tijelo trune. Ja živim u lešu. (ibid.: 136)

Ovi bi stihovi bili ispisani na zidovima svake od četiriju etapa u prvoj prostoriji stalnog postava i služili bi kao kratko predstavljanje najvažnijih karakteristika pojedinog razdoblja Šimićeve poezije. Izdvojeni stihovi pjesme *Opomena* bili bi ujedno i svojevrсни slogan ovoga muzeja pa bi se nalazili i na drugim mjestima poput sâmog ulaza u muzej, muzejskog prospekta, ulaznica, promidžbenih materijala itd.

Druga prostorija stalnog postava na zidu bi sadržavala rečenice iz Šimićevih proznih djela, kao što su uvodne riječi teksta *Namjesto svih programa*: „Mi ne znamo šta je to umjetnost; to ne zna, uostalom, nitko do sada. Velika stvar je, usitinu” (Šimić, 1917, prema: Pandžić, 2009: 30) ili teksta *Anarhija u umjetnosti*: „Mnogi se ljudi boje i od samoga zvuka riječi: anarhija. Mnogi ljudi misle da ne će ostati današnja umjetnost baš radi te današnje anarhije u umjetnosti. Ne pripadam u vrstu ljudi koji se zovu: mnogi ljudi, ne bojim se od anarhije koja je u modernoj umjetnosti” (Šimić, 1918, prema: ibid.: 33).

Uloga bi takvih ulomaka bila prikazati neke od brojnih teza koje je ovaj književnik zastupao u kontekstu područja kao što su književnost i likovna umjetnost. Takvih citata ne bi bilo previše, s obzirom na to da bi u protivnome „odvlačili” pažnju od muzejskih predmeta. Osim toga, ne bi smjeli biti ni predugački jer bi inače moglo doći do umaranja posjetitelja čitanjem čitavih odlomaka tekstova. Za ovakve pisane sadržaje vrijedi, dakle, jednako pravilo kao i za legende.

U kontekstu pisanoga materijala treba svakako spomenuti i prospekt, odnosno brošuru muzeja koja ima funkciju kratkog predstavljanja muzeja i pružanja važnih informacija vezanih uz sve ono što muzej sadrži. Brošuru bi posjetitelji mogli kupiti na recepciji muzeja smještenoj u prizemlju zgrade. Cijena ovakve brošure bila bi 30 kn. Osim predstavljanja muzeja, zadaća bi brošure jednako tako bila i pružiti posjetiteljima (koji su muzej već posjetili) kratki podsjetnik na ono što su sve vidjeli u muzeju te na ono što su saznali o Antunu Branku Šimiću.

Na ulazu u muzej nalazila bi se knjiga dojmova u koju bi posjetitelji prilikom odlaska mogli zapisati sve ono što ih se u muzeju dojmilo ili pak nije, a na taj bi način muzeju pružili i povratnu informaciju o njegovu radu, odnosno prijedloge o tome što sve treba popraviti ili promijeniti.

Cijene muzejskih ulaznica razlikovale bi se ovisno o pojedinim skupinama posjetitelja. Jednaka bi cijena bila za djecu do 15 godina, studente i umirovljenike, a iznosila bi 30 kn. Obiteljska bi ulaznica uključivala dvije odrasle osobe s malodobnom djecom, a iznosila bi 95 kn. Ulaznica za odraslu osobu iznosila bi 40 kn, a grupe bi mogle ostvariti pravo na popust od 25%. Organizirano vodstvo također bi se naplaćivalo pa bi se redovne cijene, u slučaju vodstva, povisivale za 50%. Muzej bi za posjetitelje biti otvoren svaki dan od 11.00 do 19.00 sati.

4.10. Radionice i interaktivni programi

U muzeju Antuna Branka Šimića organizirale bi se, uz opisane izložbe, i radionice. One bi bile tematski organizirane. Drugim riječima, četiri radionice planirale bi se u skladu s četirima tematskim etapama Šimićeve pjesništva, a peta bi radionica bila posvećena čitanju njegove proze. Na jednu bi radionicu, dakle, bili pozvani svi oni koji žele doći u muzej i u prostoru knjižnice čitati odabrane pjesme Šimićeve rane pjesničke faze. Prilikom druge

radionice pozivali bi se posjetitelji koji žele pred prisutnom publikom čitati Šimićeve slobodne stihove, i tako redom.

Cilj bi bio potaknuti sudionike na što izražajnije čitanje pjesama, članaka, eseja i polemika, odnosno potaknuti ih da se užive u sadržaj i temu djela koje čitaju. Na radionicama bi bili dobrodošli i posjetitelji koji ne bi čitali Šimićeve pjesme ili prozu, već bi bili u ulozi publike. Publika bi odabrala najbolju interpretaciju, a pobjednik bi bio nagrađen i poklonom koji bi sâm izabrao iz muzejske suvenirnice (kemijska olovka, šalica, torba i sl.). Kako bi se nagradili i ostali sudionici, svatko od njih dobio bi označivač za knjigu kao „utješnu nagradu”. Očekivani posjetitelji ovakvih radionica bili bi prvenstveno srednjoškolci i studenti, a dobrodošli bi, dakako, bili i svi ostali. Cilj bi radionica, kao i drugih muzejskih djelatnosti, bio uključiti posjetitelje u zbivanja koja muzej nudi. Kao što kažu Lord i Martin (2012: 102), različiti programi i događanja mogu obogatiti iskustvo posjetitelja stečeno u kulturnoj instituciji.

Jedan od načina obogaćivanja posjetiteljevih iskustava jest i korištenje interaktivnih programa. Misli se pritom na *tablete*, postavljene u muzeju, unutar prostora stalnog postava, na kojima bi posjetitelji mogli rješavati različite kvizove ili igrati igre. Jedan od programa bio bi kviz u kojem bi posjetitelji morali odabrati točan odgovor na pitanja o Šimićevoj biografiji. Pritom bi bila ponuđena četiri odgovora, a jedno od mogućih pitanja bilo bi npr. *Koje je godine rođen Antun Branko Šimić?* Jedna od igara bila bi *memori* igra u kojoj bi posjetitelji trebali povezati parove istih sličica, tematski vezanih uz život Antuna Branka Šimića (npr. sličice pisane mašine, knjiga, pišaćeg pribora i sl.), ali i parove istih stihova iz Šimićevih pjesama. Druga bi igra bila slaganje *puzzli* sa slikom Šimića, naslovne stranice njegove zbirke pjesama *Preobraženja* i sl. Posjetiteljima bi bila ponuđena i igra u kojoj bi morali povezati stih i naslov određene Šimićeve pjesme, kao i ona u kojoj bi trebali povezati naslove pjesama s odgovarajućim razdobljem Šimićeva pjesničkoga stvaralaštva, odnosno razdobljem u kojemu su nastale.

Slika 20. Primjer *puzzle* slagalice sa Šimićevom slikom, preuzetom s internetske stranice, URL: https://hr.wikipedia.org/wiki/Antun_Branko_Šimić, 3. srpnja 2017. Efekt *puzzli* dodan je u programu *Imikimi.com*, URL: [http://imikimi.com/-panels\[0\]\[url\]=%2Fbrowse%2Fhome&panels\[0\]\[context\]=Welcome&panels\[0\]\[title\]=Home&panels\[0\]\[width\]=auto&panels\[0\]\[current\]=true](http://imikimi.com/-panels[0][url]=%2Fbrowse%2Fhome&panels[0][context]=Welcome&panels[0][title]=Home&panels[0][width]=auto&panels[0][current]=true), 3. srpnja 2017.

Tableti s navedenim igrama imali bi zadaću zabaviti posjetitelje, a pojedine bi igre (poput kviza s pitanjima o Šimićevoj biografiji) uz zabavni dio, nudile i onaj edukativni. Programi za posjetitelje uključuju sve one aktivnosti koje pridonose sudjelovanju publike, obogaćuju iskustvo posjetitelja, potiču uživanje i razumijevanje, privlače novu publiku i ohrabruju ponovni posjet posjetitelja koji su muzej već posjetili (usp. Lord; Lord, 2000: 87).

Ono što treba istaknuti su i video-ekrani. Jedan video-ekran bio bi postavljen na svakoj od tri muzejske etaže. U prizemlju bi ekran bio postavljen unutar Šimićeve spavaće sobe, odnosno druge prostorije stalnog postava, na prvom katu video-ekran nalazio bi se u knjižnici, a na drugom katu u prostoriji ispred suvenirnice. Zvuk sadržaja koji bi se prikazivao na ekranima bilo bi moguće čuti samo pomoću slušalica koje bi bile postavljene uz njih kako bi se izbjegla buka u muzeju, posebice u prostoru knjižnice i stalnog postava. Na ekranima bi se prikazivali kratki filmovi o Antunu Branku Šimiću. Filmovi, naravno, ne bi mogli prikazivati stvarnog Šimića, već bi se za ove potrebe snimio glumac kako piše pjesme ili kritike, čita svoju poeziju, šeće parkom Opatovina itd. Pokušala bi se, dakle, što uvjerljivije približiti slika Šimićeva života, a tome bi doprinijela i činjenica da bi filmovi bili crno-bijeli. Osim takvih kratkih filmova, na ekranima bi se izmjenjivale i Šimićeve pjesme te ulomci iz njegovih proznih tekstova kako bi posjetitelji mogli pročitati i ono što zbog prostornih ograničenja nije izdvojeno na zidovima stalnog postava. Prikazivali bi se na video-ekranima i najvažniji podaci vezani uz Šimićev život, poput datuma rođenja i smrti, godine objavljivanja prve pjesme i sl.

Spomenutoj svrsi služila bi i manifestacija koju bi muzej organizirao svake godine u mjesecu srpnju, a zvala bi se *Šimićeve večeri*. Ova bi se manifestacija održavala u zagrebačkom parku Opatovina, nadomak sâmoga muzeja, odnosno zgrade u kojoj je ovaj hrvatski književnik živio. Manifestacija bi okupljala zaljubljenike u hrvatsku književnost, a cilj bi joj bio potaknuti posjetitelje na još veću ljubav prema knjigama i čitanju. Suvremeni hrvatski književnici bili bi pozvani da na pozornici smještenoj u parku održe govore o ovom velikom hrvatskom autoru (misli se pritom posebno na one koji su o njemu već pisali, poput profesora Vlade Pandžića), a ovom bi se prilikom mogli predstavljati i svi novi tekstovi napisani o njemu i njegovom književnom stvaralaštvu. Osim književnika, bili bi pozvani i studenti voljni pročitati određene Šimićeve pjesme uz glazbenu pozadinu poput gitare ili violine kako bi ugođaj bio potpun. *Šimićeve večeri* trajale bi dva dana, odnosno jedan vikend u srpnju, a održavale bi se, kako i samo ime kaže, u večernjim satima. Na ovakvom bi događanju u parku bili izloženi i štandovi s knjigama (određenih naklada) koje bi se mogle kupiti pa bi na taj način i knjižare bile promovirane. U skladu s time, knjižare bi zajedno s muzejem i financirale ovakav projekt. Izložene knjige ne bi se odnosile isključivo na rad Antuna Branka Šimića, već i na rad drugih autora.

Osim štandova s knjigama, na *Šimićevim večerima* bili bi postavljeni i stolovi s hranom kako bi posjetitelji, osim u Šimićevim stihovima, mogli uživati i u ukusnom zalogaju. Na ovaj bi način muzej promovirao svoj rad, a uz to i Šimićev život i djelo, odnosno ono zbog čega i postoji.

Ono što treba naglasiti jest kako danas već postoji manifestacija slična ovoj, a ime joj je *Šimićevi susreti*. Do sada je održano pedeset i četiri susreta, a manifestacija se odvija u Bosni i Hercegovini. Posljednji su *Šimićevi susreti* započeli 29. travnja 2017. godine u dvorani Osnovne škole u Drinovcima, a manifestacija je trajala pet dana te obuhvatila i Grude i Mostar. Program je uključivao predstavljanje knjige pjesama posvećenih Antunu Branku Šimiću pod naslovom *Šimićevska preobraženja*, glazbeni program, kazališnu predstavu, likovnu izložbu i sl. (usp. Šimićevi susreti, internetski izvor). Po uzoru na ovakvu manifestaciju, i muzej Antuna Branka Šimića u Zagrebu posvetio bi jedan ljetni vikend ovome autoru koji je to nedvojbeno i zaslužio.

Slika 21. Program *Šimićevih susreta* 2017. godine, preuzeto s internetske stranice, URL: <http://www.simicevisusreti.info/susreti/susreti/susreti-2017.html>

4.11. Marketing, promidžbene aktivnosti i orijentacija

„Svaki se muzej suočava s tržištima i publikom s kojom razvija odnos (...) Svrha je marketinga ponuditi korisnicima muzeja što veću vrijednost za cijenu posjećivanja muzeja” (Kotler; Kotler, 2008: 21). Muzeji trebaju marketing jer su suočeni sa stalnom konkurencijom na tržištu. Marketing se može definirati na dva načina. Prva definicija navodi da je marketing društveni i upravljački proces u kojemu pojedinci i grupe ostvaruju svoje potrebe kreiranjem i razmjenom proizvoda i vrijednosti s drugima (usp. ibid. prema: Kotler; Armstrong, 1999: 3). Drugom definicijom marketing se definira kao „organizacijska funkcija i skup procesa za kreiranje, komuniciranje i isporučivanje vrijednosti potrošačima, kao i za upravljanje odnosima s potrošačima na način koji osigurava korist organizaciji i njezinim dionicima” (ibid. prema: Kotler; Keller, 2006: 6).

Da bi muzeji uspjeli ispuniti svoju zadaću, a korisnici kulturnih dobara, odnosno proizvoda, svoje potrebe, nužno je uspostaviti i održavati komunikacijski kanal između muzeja i zajednice u kojoj muzej djeluje, a to je moguće kvalitetno ostvariti jedino uz primjenu marketinga. Proizvod muzeja obuhvaća različita događanja, čiji je cilj skrenuti pozornost posjetitelja na osnovni proizvod, a to bi mogao biti stalni postav i povremene izložbe (usp. Jurić Bulatović, 1998: 5): „Marketingu je u interesu da muzejski svijet postane i

naš svijet, da se oslobodi svoje samozatajnosti, da na koncu počne misliti o efikasnosti, poslovnosti, isplativosti – odnosno profitu” (ibid.). Autorica Jurić Bulatović navodi kako je nužno bilo oduzeti marketingu isključivo ekonomski smisao da bi muzeji počeli razmišljati na ovakav način (usp. ibid.).

T. Šola navodi sljedeće: „Potrebno je, među ostalim, razlikovati odnos s javnošću od marketinga. Iako će se u nas često pojavljivati u istom značenju, treba odnosima s javnošću (publik relations) smatrati uređeno, sustavno obavještavanje svih koji sudjeluju u upravljanju muzejem i svih korisnika muzejskih usluga. Odnosi s javnošću tek su dio marketinga (...) Oglašavanje (advertising) je različito od reklame (publicity) i promidžbe (promotion) kao oblika sustavnog nametanja informacije, a sve skupa je pak različito od odnosa s javnošću kao cjelovitog posla kojem ovo mogu biti dijelovi. Marketing je svemu navedenom nadređeni koncept” (Šola, 2002: 61).

Šola smatra da marketing nije cilj, već sredstvo dolaska do korisnog i potrebnog muzeja. On, navodeći definiciju P. Lewisa, tvrdi kako je marketing menadžerski proces koji potvrđuje poslanje muzeja ili galerije te je potom odgovoran za efikasnu identifikaciju, anticipaciju i zadovoljstvo svojih korisnika (usp. ibid.: 62). „Kao opći princip, marketing uključuje obostranu jednakost: s jedne strane točku gledišta i ponašanje tržišne organizacije, a s druge strane točku gledišta i ponašanje potrošača. Sve taktike i alati marketinga utječu na obje ove točke gledišta” (Kotler; Kotler, 2008: 341).

Stručnjak za marketing jest osoba koja prati reakciju potencijalnih potrošača (usp. ibid.: 25): „On posjeduje vještine u poticanju potražnje za proizvodima i uslugama organizacije” (ibid.). Stručnjaci za marketing koriste pet taktika i alata kako bi ostvarili strateški marketing. To su: proizvod, cijena, mjesto, osoblje i promidžba (usp. ibid.: 35). Proizvodi predstavljaju ono što potrošači žele ili trebaju. Iz perspektive posjetitelja muzeja to su izložbe, programi i sadržaji. Cijena je element koštanja u procesu razmjene s potrošačem. Promidžba muzeja omogućuje muzeju privlačenje posjetitelja. Postoje razni oblici promidžbe: oglašavanje, odnosi s javnošću i direktni marketing. Muzeji sve više koriste digitalne medije kao sredstvo promidžbe. Mjesto se odnosi na kanale distribucije koji omogućuju potrošačima iskustvo muzejskog proizvoda i usluga, a ljudi predstavljaju muzejsko osoblje koje je na raspolaganju posjetiteljima i koje ulazi u interakciju s dionicima u različitim kontekstima (usp. ibid.: 28).

Za instituciju kao što je muzej važno je znati privući donore, odnosno izvore financiranja. Muzeji mogu dobiti novac od pojedinaca, zaklada i udruženja. Takav se postupak različito naziva: prikupljanje sredstava, razvoj, napredak i sl. (usp. ibid.: 215).

Muzej Antuna Branka Šimića prihode bi dobivao iz državnog proračuna, odnosno od Ministarstva kulture, ali i Ministarstva turizma, s obzirom na to da muzeji, kao kulturne institucije koje brinu o baštini i predstavljaju kulturno dobro svoje zajednice, trebaju biti uvršteni i u turističku ponudu. Muzej bi prihode dobivao i od Ministarstva znanosti i obrazovanja te od Grada Zagreba. Ostali načini ostvarivanja prihoda, odnosno financiranja muzeja podrazumijevali bi prodaju ulaznica, kataloga, prihode ostvarene prodajom u suvenirnici, kao i u knjižari, moguće donacije, sponzore, EU-fondove, prijave na natječaj za financiranje projekata kao što su izložbe itd.

Kuća Antuna Branka Šimića kao muzej posvećen prvenstveno književnoj baštini ostvarivala bi suradnju s institucijama kao što su Matica hrvatska, Filozofski fakultet u Zagrebu, Croaticum, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, zagrebačke knjižnice i knjižare, antikvarijati, Društvo hrvatskih književnika te Hrvatski državni arhiv. Sve bi ove institucije bile od velike pomoći u radu muzeja jer sadrže značajne pisane izvore koje muzej može iskoristiti u svjedočenju o životu Antuna Branka Šimića.

Postoje razne promidžbene aktivnosti koje muzej može provoditi kako bi povećao svoju „vidljivost“. Ovaj bi muzej imao svoju internetsku stranicu na kojoj bi svatko mogao lako doći do željenih informacija i kratkog opisa muzeja te onoga što on predstavlja. Na internetskoj bi se stranici nalazile informacije poput adrese muzejske zgrade, telefonskog broja, svih novosti u muzeju, kratke povijesti muzeja, sažetog teksta o Antunu Branku Šimiću kojemu je muzej posvećen, popisa zaposlenika, a našlo bi se ovdje i nekoliko fotografija stalnog postava. Izložbe i radionice također bi se najavljivale putem internetske stranice kako bi se posjetitelji potaknulo da ih posjete. Osim ovakve internetske stranice muzej bi imao i *facebook* stranicu na kojoj bi se također nalazile informacije o događanjima, novostima, programima (poput *Šimićevih večeri*) te izložbama i radionicama. Priložene bi pritom bile i kvalitetne fotografije koje bi svaki događaj i slikovito prikazale javnosti. I ovdje bi se, dakako, mogle pronaći osnovne informacije o muzeju, poput adrese i telefonskog broja. Muzej bi, osim izrade *facebook* stranice, postavljao i *facebook evente*, odnosno događanja predstavljena na *facebook-u*. Prednost je ovakvog načina oglašavanja njegova jednostavnost. Korisnici, naime, putem samo nekoliko *klikova* mogu jedni druge putem ove društvene mreže pozivati na zbivanja u muzeju pa bi se, dakle, i vijesti o muzejskim događanjima vrlo brzo mogle proširiti.

Jedan od modernih načina predstavljanja muzeja i njegovog sadržaja jest i mobilna aplikacija muzeja. Preuzimanje aplikacije bilo bi besplatno, a sama aplikacija bila bi jednostavna za korištenje te bi, na sličan način kao i internetska i *facebook* stranica, pružala

sve potrebne informacije o muzeju, aktualnim događanjima i novostima. Danas je osmišljeno iznimno mnogo mobilnih aplikacija koje funkcioniraju na sličan način pa bi korisnici lako ovladali i ovakvom muzejskom aplikacijom koja bi, između ostaloga, uključivala i opciju slanja obavijesti prilikom najave događanja ili informiranja o novostima.

Internet se danas vrlo često koristi pa bi ovakvi načini oglašavanja bili učinkoviti. No, njime se još uvijek najčešće služe mlađe generacije, dok one starije više vole medije poput novina i televizije. U promidžbi muzeja i njegovih događanja treba i to uzeti u obzir, stoga bi se muzej Antuna Branka Šimića, osim internetskim putem, promovirao i putem medija kao što su tiskovine, odnosno časopisi za kulturu i književnost, putem televizije, odnosno emisija posvećenih kulturi i književnosti, ali i putem radijskih emisija posvećenih ovakvim temama.

Jedan od načina najavljivanja i promoviranja događanja kao što su izložbe jesu i plakati. Ovakav način oglašavanja nije jeftin, no ukoliko bi muzej imao financijskih mogućnosti za to, svakako bi se uzeo u obzir i ovakav način oglašavanja izložbi. Osim izložbi, na ovakav se način mogu najavljivati, naravno, i događanja kao što su *Šimićeve večeri*. U sâmom bi se muzeju također nalazila ploča namijenjena postavljanju reklamnih plakata. Ploča bi stajala pokraj recepcije i informirala posjetitelje o nadolazećim programima. Reklamni plakati mogli bi se lijepiti i na vanjski dio zgrade muzeja kako bi privlačili pažnju svih prolaznika i obavještavali ih o budućim sadržajima koje bi muzej Antuna Branka Šimića nudio.

Valjalo bi u kontekstu „vidljivosti” muzeja spomenuti i logo koji bi muzej osmislio kao svoj identifikacijski znak te već spomenuti slogan koji bi glasio: *Čovječe, pazi da ne ideš malen ispod zvijezda!* Logo i slogan muzeja pojavljivali bi se na svim plakatima i publikacijama muzeja poput prospekta, muzejskog kataloga i ulaznica.

Nijedan muzej ne bi mogao biti uspješan bez dobre orijentacije. Pojam orijentacije u kontekstu muzeja uključe pojmove kao što su pristupačnost, lakoća pronalaženja i dolaska do muzeja, putokazi i natpisi. Orijentacija je važna kako u vanjskom okružju muzeja, tako i unutar muzeja, što znači da ona uključuje i snažalenje u prostorima muzeja, natpise koji kazuju što se u kojoj prostoriji nalazi, tlocrt zgrade (u slučaju većih muzeja) te općenito dobru organizaciju prostora kako bi se posjetitelji lakše snalazili.

Muzej Antuna Branka Šimića nalazio bi se u blizini Tkalčičeve, jedne od vrlo prometnih ulica u Zagrebu. Učinkovito bi, stoga, bilo postaviti putokaze za muzej upravo u ovoj ulici. Putokazi bi bili osmišljeni u obliku police s knjigama koja bi stajala postrance uz zgrade Tkalčičeve ulice, a bila bi izrađena od kartona. Uz kartonsku policu bila bi postavljena i tabla s imenom muzeja te strelica koja bi pokazivala u kojem smjeru treba krenuti kako bi se

muzej pronašao. Korisno bi bilo, osim imena muzeja, napisati i točnu adresu na kojoj se on nalazi. Ovakav je način pogodan za privlačenje posjetitelja koji muzej Antuna Branka Šimića još nisu vidjeli, a možda čak nisu čuli ni da postoji. Postojala bi dva putokaza u obliku polica s knjigama napravljena od kartona. Jedan bi se nalazio na ulazu u Tkalčičevu ulicu, a drugi malo podalje, bliže prolazu (Stubama sv. Duha) koji vodi do parka Opatovina, a time i do muzeja. Osim ovakvih putokaza, muzej bi, u suradnji s gradonačelnikom Grada Zagreba, podigao i spomenik Antunu Branku Šimiću. Spomenik bi bio postavljen u parku Opatovina te bi se uz spomenik naznačilo i kako se u ulici Opatovina nalazi muzej posvećen upravo ovome hrvatskom autoru. Razlog podizanja spomenika ne bi bio isključivo orijentacijski. Naime, u Zagrebu do sada nije podignut spomenik u čast Antuna Branka Šimića pa bi muzej koji je njemu posvećen preuzeo taj zadatak, s obzirom na to da je ovaj pjesnik i kritičar proveo važan dio svog života upravo u Zagrebu.

5. ZAKLJUČAK

Antun Branko Šimić ostavio je velikoga traga u hrvatskoj književnosti i kulturi bez obzira na vrlo kratak životni vijek. Njegov je književni opus uključivao nekoliko različitih etapa, što svjedoči i o promjenama njegovih stavova i razmišljanja, kao i o nedaćama koje mu je život donio. Bio je krhkoga zdravlja i u lošoj ekonomskoj situaciji, što se može vidjeti i u temama koje se provlače kroz njegov književni opus (pjesme o siromasima, gladi, tijelu i smrti). Od optimističnih tema koje opisuju pejzažne slike i seosku idilu njegovo je pisanje došlo do mnogo „mračnijih” tema, iz čega se može iščitati i kako je predosjećao nadolazeći kraj svoga života i krhkost ljudskoga tijela.

U Hrvatskoj već postoje muzeji posvećeni književnicima (muzej posvećen Mariji Jurić-Zagorki, Miroslavu Krleži i dr.). Muzej posvećen Antunu Branku Šimiću do sada nije osnovan. Cilj je ovoga rada, stoga, bio predložiti otvorenje upravo takvog jednog muzeja jer ga je ovaj književnik svojim kratkim, ali plodonosnim književnim stvaralaštvom itekako zavrijedio. Muzej bi služio predstavljanju života i književnoga rada ovoga pisca, a publici bi ga predstavio na edukativan i zabavan način kako bi mogla kroz razbibrigu naučiti nešto novo o jednom dijelu novije hrvatske književnosti. Takvim pristupom muzej bi pokušao potaknuti posjetitelje na ponovni dolazak, jednako kao i privući nove posjetitelje. S obzirom na to da se radi o književniku, muzejska knjižnica i knjižara bile bi logičan dio muzeja, a osim njih, muzej bi sadržavao i suvenirnicu kao sredstvo obogaćivanja posjetiteljeva iskustva, ali i kao izvor stjecanja vlastitih prihoda.

Kuća Antuna Branka Šimića pokušala bi što bolje služiti zajednici u kojoj djeluje, organizirajući sve opisane aktivnosti, sadržaje i programe. Drugim riječima, ovaj bi muzej služio svojoj zajednici kao prostor oblikovanja kulturnoga pamćenja lika i djela Antuna Branka Šimića.

LITERATURA

Antun Branko Šimić. // Antun Branko Šimić / Pjesme i proza / priredio Jure Kaštelan. Zagreb: Zora, 1963. Str. 5 – 21.

Antun Branko Šimić. // Antun Branko Šimić / Pjesme i kritike / uredila Marija Peakčić. Zagreb: Mladost, 1979. Str. 221 – 224.

A. B. Šimić – avangardni književni kritik. // Antun Branko Šimić / Proza I / priredio Vlado Pandžić. Sarajevo: Matica hrvatska, FMC Svjetlo riječi d.o.o., 2009. Str. 5 – 19.

Bagić, K. Antun Branko Šimić. // Quorum. Br. 4 (63, sv. 69, 1998). Str. 33 – 47.

Brešić, V. Ekspresionizam u hrvatskoj književnosti i umjetnosti. // Zbornik radova I. znanstvenog skupa s međunarodnim sudjelovanjem / uredio Cvjetko Milanja. Zagreb : Altagama do.o.o., 2002. Str. 127 – 155.

Dvostruko lice. // Antun Branko Šimić / Proza II / priredio Vlado Pandžić. Sarajevo : Matica hrvatska, FMC Svjetlo riječi d.o.o., 2009. Str. 239 – 246.

Ekspresionizam i svečovječanstvo. // Antun Branko Šimić / Proza II / priredio Vlado Pandžić. Sarajevo: Matica hrvatska, FMC Svjetlo riječi d.o.o., 2009. Str. 61 – 68.

ICOM. Etički kodeks za muzeje. URL: <http://www.icom-croatia.hr/wp-content/uploads/2011/11/Eticki-kodeks-za-muzeje.pdf> (30. 6. 2017).

Kaštelan, J. Približavanje: prolegomena za liriku Antuna Branka Šimića. Zagreb: Studentski centar Sveučilišta u Zagrebu, 1970.

Klarić, Vlasta; Laszlo, Želimir; Nevidal, Renata. Muzeji i turizam/ Turistički posjeti muzeju: upravljanje posjetiteljima/ Priručnik. <http://www.mint.hr/UserDocsImages/muzeji-t-2.pdf> (29. 6. 2017.)

Književni kritičari i znanstvenici o djelu Antuna Branka Šimića (izbor iz većih cjelina). // Preobraženja i izabrane druge pjesme / priredio Vlado Pandžić. Zagreb: Profil International d.o.o., 2005. Str. 179 – 197.

Kotler, N. G; Kotler, P; Kotler, W. I. Museum Marketing and Strategy: Designing Missions, Bulding Audiences, Generating Revenue and Resources. San Francisco: Jossey-Bass, 2008.

Kovačić, I. G. Antun Branko Šimić – pjesnik tijela i siromaha. // Poezija Antuna Branka Šimića. Sarajevo: „Veselin Masleša”, 1976. Str. 191 – 195.

Kronološki pregled života i književnog rada Antuna Branka Šimića. // Preobraženja i izabrane druge pjesme / priredio Vlado Pandžić. Zagreb: Profil International d.o.o., 2005. Str. 163 – 171.

Lord, B; Lord, G. D; Martin, L. The Manual of Museum Planning: Sustainable Space, Facilities, and Operations. 3rd ed, AltaMira Press, 2012.

Lord, B; Lord, G. D. The Manual of Museum Exhibitions, AltaMira Press, 2002.

Lord, B; Lord, G. D. The Manual of Museum Management. 3rd ed. London: The Stationery Office, 2000.

Maroević, Ivo. Muzejska izložba – muzeološki izazov. URL:
http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=207119 (2. 7. 2017.)

Nora, Pierre. Između sjećanja i povijesti. Diskrepancija, 2007, br. 12. URL:
<http://hrcak.srce.hr/9911> (10. 7. 2017.)

Palameta, M. Pjesnik preobraženja – A. B. Šimić. // Sto godina Antuna Branka Šimića / uredili Serafin Hrkać, Stojan Vrljić. Mostar: Pedagoški fakultet, Split: Logos, 1998. Str. 79 – 98.

Pieniążek, K. Pjesničko stvaralaštvo A. B. Šimića. Zagreb: Matica hrvatska, 2000.

Pogovor o djelu A. B. Šimića. // Antun Branko Šimić / Sabrana djela / Knjiga 1 / Poezija / uredio Stanislav Šimić. Zagreb: Znanje, 1960. Str. 291 – 412.

Prazna retorika Miroslava Krležu. // Antun Branko Šimić / Proza I / priredio Vlado Pandžić. Sarajevo: Matica hrvatska, FMC Svjetlo riječi d.o.o., 2009. Str. 76 – 82.

Prilozi I. // Antun Branko Šimić / Sabrana djela / Knjiga 1 / Poezija / uredio Stanislav Šimić. Zagreb: Znanje, 1960. Str. 271– 275.

Produktivni avangardni kritik – usputni, neuspjeli pripovjedač. // Antun Branko Šimić / Proza II / priredio Vlado Pandžić. Sarajevo: Matica hrvatska, FMC Svjetlo riječi d.o.o., 2009. Str. 5 – 23.

Sablić-Tomić, Helena. Antun Branko Šimić: *Dnevnik, pisma*. URL:
http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=109731 (29. 6. 2017.)

Šola, Tomislav. Marketing i muzejsko izdavaštvo. URL:
http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=207246 (5. 7. 2017.)

Zakon o muzejima (2005), URL. <https://www.zakon.hr/z/302/Zakon-o-muzejima> (7. 7. 2017.)

Žmegač, V. Šimićeva lirska revolucija. // Poezija Antuna Branka Šimića. Sarajevo: „Veselin Masleša”, 1976. Str. 129 – 136.

SAŽETAK

Ovim je diplomskim radom predložen idejni projekt za osnivanje muzeja Antuna Branka Šimića. Kao lokacija muzeja predložena je ulica Opatovina 43 u kojoj je ovaj hrvatski pjesnik i pisac proveo dio svog života. Namjera muzeja bila bi približiti posjetiteljima Šimićevu životnu i književnu ostavštinu. Za potrebe rada zanemarena je činjenica da je spomenuta adresa danas u privatnom vlasništvu, već su u obzir uzeti idealni uvjeti te je predloženo da muzej zauzme, osim prizemlja, i oba kata zgrade, iako je Šimićev stan bio u prizemlju.

Ciljana skupina posjetitelja ovoga muzeja bila bi sva ona publika koja je zainteresirana za hrvatsku književnost, što ne uključuje samo one koji se književnošću bave profesionalno, već i amaterski. S obzirom na to da se književnost Antuna Branka Šimića obrađuje i u hrvatskom srednjoškolskom programu, muzej bi imao i edukativnu svrhu.

Cilj muzeja bio bi, osim populariziranja Šimićeva života i stvaralaštva, i poticanje publike na ljubav prema knjizi i uživanje u čitanju. Tu bi namjeru pokušao ispuniti muzejskom knjižnicom i knjižarom u kojima bi bila izložena sva dostupna Šimićeva djela, kao i ona koja su drugi autori o njemu pisali.

Ključne riječi: *Antun Branko Šimić, književna baština, kulturni identitet, pamćenje kulture, popularizacija književnosti*

SUMMARY

This graduation thesis represents a fictitious project of founding Antun Branko Šimić's Museum. Opatovina 43 Street, in which the Croatian poet and writer spent a part of his life, is proposed as the location of the museum. The museum is intended to introduce the visitors to Šimić's life and literary heritage, i.e. the poet's authentic furniture and written heritage. For the purpose of this paper, the fact that the abovementioned address is today private property is neglected – only the ideal conditions are taken into consideration, and it is suggested that, apart from the ground floor, the museum occupies both floors of the building, although Šimić's apartment was situated on the ground floor.

The target group of the museum's visitors will include all the people who are interested in Croatian literature, which does not include only those who work professionally in the field of literary genres, but also amateurs. Given that the work of Antun Branko Šimić is covered by Croatian high school program, the museum will also encourage high school students to visit and participate in exhibitions and workshops.

Apart from making Šimić's life closer to the audience, the aim of the museum will be to encourage the audience to appreciate the book and enjoy reading. The museum will try to fulfill this intention by providing a museum library and bookstore, in which all available works by Šimić, as well as those written on his life by other authors, will be exhibited.

Key words: *Antun Branko Šimić, literary heritage, cultural identity, memory of culture, popularization of literature*